

ΑΤΕΙ ΚΡΗΤΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΘΕΜΑ : ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΝΗΣΟΥ ΣΑΜΟΥ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΣ : ΑΝΤΩΝΟΔΗΜΗΤΡΑΚΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2012

ΕΠΟΠΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΓΙΑΝΝΟΥΛΙΔΟΥ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Οι λόγοι που μας κάνουν να ασχοληθούμε με τον τουρισμό στη Σάμο .....σελ.	4
--	---

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1) Ανάλυση των επιπτώσεων του τουρισμού.....	6
1.2) Η σπουδαιότητα του τουρισμού στη Σάμο – Σύγκριση με τους άλλους αναπτυξιακούς τομείς.....	7
1.3) ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ	10
1.3.1) <u>Τουριστική υποδομή</u>	11
Συγκοινωνίες.....	11
Γεωγραφικά στοιχεία.....	12
Ιστορικά στοιχεία.....	13
Κυριότερα τουριστικά θέλγητρα νησιού.....	16
Εκπαίδευση.....	19
1.3.2) <u>Τουριστική Ανωδομή</u>	19
1.4) ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΖΗΤΗΣΗΣ	21
1.4.1) Αφίξεις και προέλευση τουριστών.....	21
1.4.2) Διανυκτερεύσεις και διάρκεια παραμονής.....	21
1.4.3) Εποχικότητα.....	28
1.4.4) Προφίλ τουριστών που επισκέπτονται την Ελλάδα.....	28
1.4.5) Αρχαιολογικοί χώροι και μουσεία Σάμου.....	30
Ο Ναός της Ήρας.....	30

Το Ευπαλίνειο όρυγμα.....	33
Αρχαία πόλη του Πυθαγορείου.....	34
Αρχαιολογικός χώρος των Θερμών.....	35
Το Κάστρο του Λυκούργου Λογοθέτη.....	35

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1) Προβλήματα ανταγωνιστικότητας.....	36
2.2) Αξιοποίηση του πλούτου της Σάμου.....	38
2.3) Προτάσεις για αναβάθμιση του τουρισμού στη Σάμο.....	45
A) Γενικές υποδομές.....	45
B) Ειδικές υποδομές.....	46
Γ) Ειδικές ενέργειες.....	46
Δ) Διεύρυνση τουριστικής περιόδου.....	48
E) Τουριστική προβολή.....	48

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού.....	50
------------------------------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Συμπεράσματα- Εισηγήσεις- Προτάσεις.....	56
--	----

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΟΙ ΛΟΓΟΙ ΠΟΥ ΜΑΣ ΚΑΝΟΥΝ ΝΑ ΑΣΧΟΛΗΘΟΥΜΕ ΜΕ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ ΣΤΗ ΣΑΜΟ.

Η Σάμος,είναι ένα νησί περισσότερο γνωστό και στο εξωτερικό ακόμη,για το γλυκό μοσχάτο κρασί του,αυτό όμως δεν είναι το μόνο ιδιαίτερο χαρακτηριστικό γνώρισμα του νησιού.

Υπάρχουν ακόμη τα τουριστικά αξιοθέατα,τα καταπράσινα δάση με τα πεύκα,τα έλατα,τις καστανιές και τα διάφορα αρωματικά φυτά,τα σεϊτάνια που αποτελούν γνωστούς βιότοπους καθώς επίσης σπηλιές και ορύγματα.

Ακόμη,υπάρχουν αρχαιολογικά μουσεία,πανέμορφες και καθαρές παραλίες καθώς και πολύ σπουδαία πολιτιστική και πνευματική κληρονομιά με σπουδαίες προσωπικότητες όπως ο μεγάλος μαθηματικός Πυθαγόρας,ο φιλόσοφος Επίκουρος,ο αστρονόμος Αρίσταρχος και άλλους...

Είναι ένα νησί που κύριο χαρακτηριστικό του έχει το καταπράσινο φυσικό περιβάλλον που συνδιάζεται με την πλούσια πανίδα της Σάμου.

Όσο δυνατό είναι το νησί στον τομέα φυσικών πόρων,ιστορίας,ομορφιάς και πολιτιστικής παράδοσης τόσο υστερεί σε θέμα υποδομών που όμως έχει μεν ως θετικό του τη διατήρηση της "ταυτότητας" του,απο την άλλη όμως χωρίς τις κατάλληλες υποδομές,σε συνδιασμό φυσικά με τα κίνητρα και την επιχειρηματικότητα δέ θα επέλθει ανάπτυξη στον τουρισμό και συνάμα στο νησί γενικότερα.

Το νησί είναι ανεκμετάλειτο σε νευραλγικούς τομείς που θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν κατάλληλα και δε μιλάω για απότομη εκβιομηχάνιση και αλλαγή εξ'ολοκλήρου του φυσικού περιβάλλοντος αλλά επενδυτική δραστηριότητα σε συνάρτηση με το φυσικό περιβάλλον και διαμόρφωση υποδομών στα πλαίσια των δυνατοτήτων των επενδυτών αλλά και της περιοχής.

Είναι χαρακτηριστικό ότι σε έρευνα που έγινε στα πλαίσια της νομαρχίας Σάμου σχετικά με τον τουρισμό και τις διάφορες μορφές του παρουσιάζονται αποτελέσματα που δείχνουν τη σοβαρότητα με την οποία πρέπει να αντιμετωπιστεί ο τουρισμός στο νησί καθώς αποτυπώνονται τα προβλήματα που υπάρχουν .

Ένα πολύ δυνατό “χαρτί” της Σάμου είναι η πολιτιστική κληρονομιά της και λαμπρά παραδείγματα είναι :

α) η ανάδειξη του Ναού της Ήρας στο Ηραίον ως μνημείο παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς απο την UNESCO

β) το Ευπαλίνειο όρυγμα που είναι απο τα σπουδαιότερα υδραγωγεία των αρχαίων χρόνων και ο τρόπος κατασκευής του εντυπωσιάζει αν αναλογιστούμε και τα μέσα της εποχής

γ) το αρχαίο θέατρο που ανακαλύφθηκε το 1996 στο Πυθαγόρειο, όπου επίσης δεσπόζει το μνημείο του Πυθαγόρα, θεμελιωτή των μαθηματικών

δ) το μνημείο του Αρίσταρχου στο Καρλόβασι, που ήταν απο τους αρχαίους Ίωνες φιλοσόφους και ήταν γνωστός για την αστρονομική του θεωρία του “Ηλιοκεντρικού μοντέλου του ηλιακού συστήματος”.

Είναι χαρακτηριστικό ότι και το αεροδρόμιο του νησιού έχει το όνομά του (ενώ μάλιστα η παγκόσμια επιστημονική κοινότητα τον τίμησε δίδοντας επίσης το όνομά του σε ένα κρατήρα της σελήνης).

Η πολιτιστική κληρονομιά του τόπου είναι πολύ σημαντική και θα πρέπει να βασιστούμε και σε αυτό στα πλαίσια της διαφήμισής του.

Σκοπός μας είναι να αναδείξουμε τις προοπτικές ανάπτυξης και τονίσουμε τα προβλήματα που υπάρχουν σχετικά με την ανάπτυξη του νησιού, να ανακαλύψουμε πιθανούς τρόπους ανάδειξής του με βάση τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του, και να προτείνουμε τρόπους βελτίωσης.

Αυτό μπορεί να γίνει μόνο με καταγραφή της ήδη υπάρχουσας κατάστασης και πώς αυτή μεταβάλλεται στην πάροδο του χρόνου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1) ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Ο τουρισμός μπορεί να έχει οφέλη και πλεονεκτήματα για το χώρο υποδοχής αλλά φυσικά υπάρχουν και οι ανάλογες επιπτώσεις.

Στον οικονομικό τομέα, η οικονομική ανεξαρτησία είναι μια απο αυτές όπου μεν γυναίκες και νέοι για πρώτη φορά αποκτούν δικά τους χρήματα, απο την άλλη όμως αυτό μπορεί να δημιουργήσει συγκρούσεις και να εκτίθενται σε "απειλητικές" ιδέες. (de kadt 1979)¹

Η τουριστική ανάπτυξη οδηγεί στη μετακίνηση του πληθυσμού και του εργατικού δυναμικού, μεταβάλλεται η αξία της γής και η ιδιοκτησία, η δομή της απασχόλησης, το πολιτικοοικονομικό σύστημα ενώ βελτιώνεται και το επίπεδο διαβίωσης.

Υπάρχουν όμως και επιπτώσεις κοινωνικοπολιτικές όπως η εμφάνιση τζόγου, ναρκωτικών, ταυτόχρονα υπάρχει η επίπτωση της επίδειξης και του μιμητισμού, ή ακόμη και εχθρότητα απέναντι στους τουρίστες.

Όσον αφορά το φυσικό περιβάλλον, κάθε τύπος περιβάλλοντος έχει διαφορετικές αντοχές απέναντι στη μαζική συρροή επισκεπτών.

Είναι πολύ σημαντικό για το νησί να διατηρηθούν οι φυσικοί πόροι, η ποιότητα και η επάρκεια του πόσιμου νερού καθώς και η ποιότητα του εδάφους.

Γενικά, το φυσικό περιβάλλον επηρεάζεται απο την τουριστική κίνηση, τη διάρκεια παραμονής των επισκεπτών – τουριστών αλλά και τον τύπο τουριστικών εγκαταστάσεων που αναπτύσσονται.

Η ανάγκη ανάπτυξης τουριστικής υποδομής σε ένα προορισμό, αυξάνεται όσο αυξάνεται και ο όγκος της τουριστικής κίνησης σε αυτόν (Pearce 1987).

---

1. Μαρκετινγκ Μάνατζμεντ για υπηρεσίες του τουρισμού (Μπενετάτος, Παπαγεωργίου, Στεργίου)

Όσο προσεκτικά και μελετημένα να γίνεται η εκμετάλλευση του φυσικού περιβάλλοντος, πάλι υπάρχουν μεταβολές σε αυτό πόσο μάλλον όταν η εκμετάλλευσή του γίνεται αλόγιστα και χωρίς επίγνωση των συνεπειών, καθώς οι πόροι της φύσης δεν είναι ανεξάντλητοι.

1.2) Η ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗ ΣΑΜΟ- ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ.

Ο τουρισμός είναι ο βασικότερος συντελεστής της ανάπτυξης και μέσα απο τις πολλαπλασιαστικές του αλληλεπιδράσεις με τους άλλους κλάδους της οικονομίας μπορεί να αποτελέσει πολύ σημαντική πηγή κέρδους εφόσον ασκηθεί και η σωστή τουριστική πολιτική.²

Κάθε τόπος είναι μοναδικός και αυτή η μοναδικότητά του είναι που του δίνει τα θετικά και τα αρνητικά χαρακτηριστικά του.

Για να αναπτυχθεί ο τόπος θα πρέπει να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα του, εστιάζοντας στις λεπτομέρειες και να αναδειχθούν αλλά και να ενισχυθούν τα δυνατά σημεία.

Ο Τουρισμός είναι μια βιώσιμη εθνική βιομηχανία η οποία είναι ζωτικής σημασίας για τη χώρα και για τα νησιά μας ειδικότερα καθώς προσφέρει εισόδημα και θέσεις εργασίας εκεί που υπο άλλες συνθήκες δέ θα υπήρχαν.

---

2. τουριστική οικονομία, Ροδάνθη Αλεξανδράκη, 2000

Είναι χαρακτηριστικό ότι η συνεισφορά του τουρισμού στο ΑΕΠ εκτιμήθηκε σε 16.2 % για το 2009 ενώ άμεση ή έμμεση εμπλοκή με τον τουρισμό έχει το 1/5 του πληθυσμού της χώρας δηλ. 900.000 άτομα.

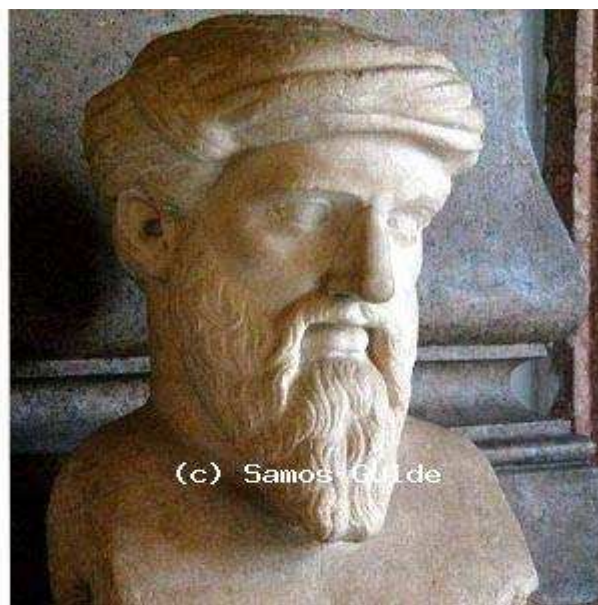
Το μεγάλο πρόβλημα της Σάμου είναι η έλλειψη τουριστικών υποδομών, η προσβασιμότητα όσον αφορά τις συγκοινωνίες πλοίων και αεροπλάνων και φυσικά η μικρή τουριστική περίοδος.

Για να υπάρξει ανάπτυξη στον τουριστικό τομέα πρέπει να γίνουν παρεμβάσεις και σε άλλους αναπτυξιακούς τομείς παράλληλα, καθώς η εξάρτηση μεταξύ τους και η αλληλεπίδραση που έχουν είναι σημαντική.

Σύμφωνα με έκθεση αναφοράς με έργο ηλεκτρονικής συμμετοχής και ψηφοφορίας της Νομαρχίας Σάμου η πλειοψηφία των συμμετεχόντων απάντησε πως τρεις μορφές τουρισμού προκρίνονται ως οι πλέον κατάλληλες για τη Σάμο:

- α) ο φυσιολατρικός τουρισμός
- β) ο πολιτιστικός
- γ) ο αγροτουριστικός τουρισμός.

Αυτό εξηγείται λόγω της ιδιαίτερης μορφολογικής κατάστασης της νήσου αλλά και της πλούσιας πολιτιστικής κληρονομιάς της.

Πυθαγόρας

Πολύ σημαντική είναι επίσης στην ίδια έρευνα και η αποψη οτι το νησί θα πρέπει να δώσει βάρος στην ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών τουρισμού.

Η Σάμος είναι ένα νησί με μεγάλο φυσικό πλούτο και λαϊκή παράδοση.

Στο παρελθόν οι βιοποριστικές ανάγκες των Σαμίων καλυπτόταν κατα κύριο λόγο απο την αμπελοκαλλιέργεια,την καπνοκαλλιέργεια και την αγγειοπλαστική.

Σημαντικές επίσης πηγές πλούτου ήταν: η γεωργία,η κτηνοτροφία,η ναυπηγική,η αλιεία,η βυρσοδεψία και η ελαιοκαλλιέργεια.

Οι προοπτικές και οι δυνατότητες στον πρωτογενή τομέα είναι μεγάλες και αυτο μπορεί να δικαιολογηθεί απο την πλούσια βλάστηση και την αναδασωτική ικανότητα του νησιού ,το ανάγλυφο και τη γεωγραφική του θέση.

Είναι χαρακτηριστικό οτι το 71.8% της νήσου καλύπτεται απο γεωργικές εκτάσεις,δάση,λιβάδια και βοσκοτόπους και το 0.9% απο λίμνες.

Μάλιστα σήμερα (και αυτό δεν είναι υπερβολή) το νησί διαθέτει περισσότερες δασικές εκτάσεις απο όσες διέθετε κατα καιρούς τους τελευταίους δυο αιώνες παρά τις φωτιές των τελευταίων χρόνων.

1.3) ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ

Η τουριστική προσφορά βασίζεται στα πλεονεκτήματα του νησιού όσον αφορά το φυσικό περιβάλλον και την πολιτιστική κληρονομιά του αλλά δυστυχώς πολλά στοιχεία του τόπου παραμένουν ανεκμετάλλευτα.

Η Σάμος διαθέτει μεγάλο πλούτο σε φυσική ομορφιά, χλωρίδα, πανίδα, ιδιαίτερα πολιτιστικά χαρακτηριστικά και πολύ σημαντική ιστορία χωρίς όμως να συμβαίνει το ίδιο και με τις υποδομές του νησιού και τη δυνατότητα δραστηριοτήτων για τους τουρίστες.

Αυτό βέβαια είναι ένα στοιχείο που βοηθάει στη διατήρηση της ταυτότητας του νησιού όπως είπαμε και νωρίτερα αλλά έχει ως συνέπεια την έλλειψη επιχειρηματικότητας και εκσυγχρονισμού του τόπου.

1.3.1) ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ

ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΕΣ

Η απομάκρυνση του ταχύπλοου πλοίου (το οποίο συνέδεε το νησι με τον Πειραιά και με άλλα λιμάνια της χώρας και το οποίο αντικαταστάθηκε απο ενα πλοίο πολλών ετών και με λιγότερα δρομολόγια) αλλά και η εγκατάλειψη της Aegean Airlines και επιπλέον η περικοπή δρομολογίων απο την εναπομείνασα στη γραμμή Olympic Air, δείχνουν με πολύ γλαφυρό τρόπο την κακή τροπή που έχουν πάρει τα πράγματα για το νησί στον τομέα αυτό.³

Η οικονομική και κοινωνική ζωή του νησιού επηρεάζεται άμεσα απο τέτοιες κινήσεις που μόνο καλό δεν κάνουν καθώς το νησί θα έπρεπε να έχει σύνδεση σε καθημερινή βάση.

Πρόβλημα στις συγκοινωνίες της Σάμου υπάρχει καί όσον αφορά τις εσωτερικές μετακινήσεις καθώς το αεροδρόμιο δέ συνδέεται αμεσα με το Καρλόβασι όπως θα έπρεπε αφού τμήμα στατιστικής και τμήμα μαθηματικών λειτουργεί εκεί και οι φοιτητές (και όχι μόνο) δέν έχουν την δυνατότητα άμεσης μεταφοράς.⁴

Το αεροδρόμιο του νησιού, κατασκευάστηκε ξανά το 2003 και τηρεί πολύ καλές προδιαγραφές για την άριστη εξυπηρέτηση των τουριστών τους καλοκαιρινούς μήνες.

---

3. Travelling news, december 19.2011

4. www.myaegean.gr

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Α) ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Η Σάμος βρίσκεται ανατολικά του αιγαίου πελάγους και πολυ κοντα στην Τουρκία και τα γνωστά στενά της Μυκάλης, με απόσταση μόλις στα 1200 μέτρα απο τα παράλιά της. Έχει έκταση 477 τ.χλμ και περίπου 33.000 κατοίκους. Πρωτεύουσα του νησιού είναι το Βαθύ που περιλαμβάνει και το μεγαλύτερο κόλπο του νησιού.

Δύο είναι τα μεγάλα βουνα του νησιού, ο βραχώδης Κέρκης (που περιλαμβάνει πολλά σπήλαια), με υψόμετρο 1443 μέτρα και ο καταπράσινος Καρβούνης με υψόμετρο 1160 μέτρα. Οι πεδινές περιοχές είναι λίγες με μεγαλύτερη την πεδιάδα της Χώρας στα νότια που περικλείεται απο τα χωριά Χώρα, Πυθαγόρειο, Μύλοι και Παγώνδας.

Στην αρχαιότητα το νησί ονομαζόταν "Υδρήλη" απο τα πολλά νερά και την πλούσια βλάστηση. Παρόλο που στο νησί δέν υπάρχουν ποτάμια, υπάρχουν όμως χείμαρροι που έχουν νερό και το καλοκαίρι και επίσης πολλές πηγές.

Το νησί είναι κατα κύριο λόγο χτισμένο μακριά απο τη θάλασσα και πίσω απο λόφους υπό το φόβο των πειρατικών επιδρομων τότε. Το 19^ο αιώνα και έπειτα και εφοσον πλέον δέν υπηρχε ο φόβος αυτός, άρχισαν πλέον να κάνουν την εμφάνισή τους τα παραλιακά χωρια.

Η πρωτεύουσα του νησιού, το Βαθύ ή αλλιώς Σάμος, αριθμεί γύρω στους 6200 κατοικους, ακολουθει η συμπρωτεύουσα, το Καρλόβασι με 5700.

Άλλες πόλεις του νησιού είναι το Πάνω Βαθύ με 2000 κατοικους και τα στενα και ανηφορικά δρομακια του σε ένα κλασσικό μοτίβο , το Πυθαγόρειο με 1300 κατοίκους και το αεροδρόμιο του νησιού, οι Μυτιληνιοί με 2300 , ο Μαραθόκαμπος με 1300 και το Κοκκάρι με 970 κατοίκους.

Γενικά, η Σάμος έχει μεγάλο μήκος ακτών με πολλές κολπώσεις και όρμους, πολλές παραλίες και καθαρά νερά, κάτι που σημαίνει οτι το νησί

προσφέρεται για την ανάπτυξη όλων των μορφών του θαλάσσιου τουρισμού.

Ταυτόχρονα, οι ορεινοί όγκοι και οι απότομες πλαγιές και χαράδρες προωθούν δραστηριότητες φυσιολατρικού τουρισμού (περιήγηση, πεζοπορία, αναρρίχηση).

Επιπλέον, οι καταπράσινοι λόφοι, η σπάνια χλωρίδα και πανίδα του νησιού, τα σπήλαια, τα ορεινά χωριά, οι υδροβιότοποι και το όμορφο περιβάλλον του προσφέρονται για οικοτουριστικές και αγροτουριστικές δραστηριότητες.

B) ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Η ακμή της Σάμου συνδέεται με τον τύραννο Πολυκράτη (532-522 π.Χ.) όταν αναπτύχθηκε κυρίως η ναυτική δύναμη του νησιού.

Η επέκταση των τειχών, το Ευπαλίνειο όρυγμα, η ανακαίνιση του Θεάτρου και η κατασκευή του λιμένα είναι ιστορικά μνημεία της Πολυκράτειας εποχής.

Μερικοί από τους ανθρώπους που αποτελούν τη βάση του πνευματικού στερεώματος της Σάμου είναι οι εξής :

- ο μέγιστος φιλόσοφος – μαθηματικός Πυθαγόρας
- ο αστρονόμος Αρίσταρχος, ο οποίος πρώτος ανακάλυψε ότι η γή κινείται γύρω από τον ήλιο
- ο αρχιτέκτονας Μανδροκλής
- ο Αίσωπος με τους μύθους του
- ο φιλόσοφος Μέλισσος
- οι άριστοι αρχιτέκτονες Ροίκος και Θεόδωρος που ανήγειραν το ναό της Ήρας.

Κατα τη μυθολογία η Ήρα γεννήθηκε στις όχθες του ποταμού Ίμβρασσου και θεωρήθηκε προστάτις θεά της Σάμου.

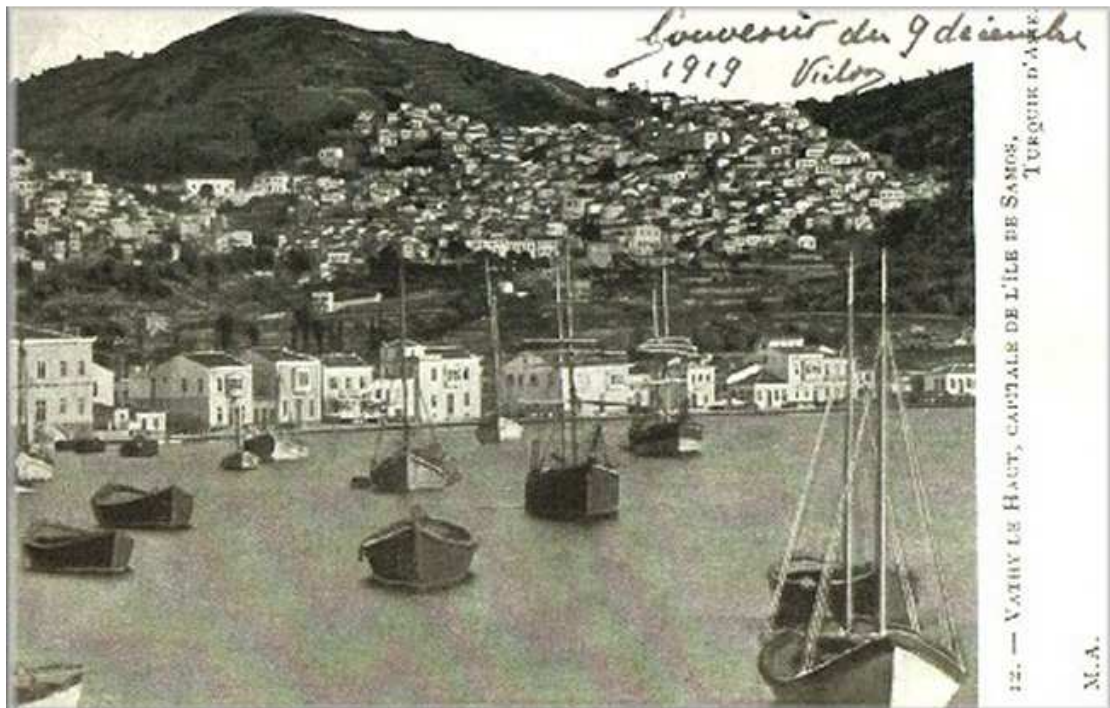
Πρώτος μυθικός βασιλιάς της Σάμου υπήρξε ο Αγκαιός, ήρωας της αργοναυτικής εκστρατείας, που εχτίσε τον πρώτο ξύλινο ναό της Ήρας και τοποθέτησε το ξύλινο ξόανο της θεάς.

Στα μέσα του 6^{ου} π.Χ. αιώνα η Σάμος παρουσίασε μεγάλη ανάπτυξη στο εμπόριο και τη ναυτιλία, τα γράμματα και τις τέχνες. Εκείνη την εποχή κατέλαβε την εξουσία ο τύραννος Πολυκράτης που όπως αναφέραμε και πριν έγιναν πολλά έργα επί των ημερών του.

Μετά το θάνατό του όμως και την εμπλοκή της Σάμου στους πολέμους μεταξύ αθηναίων και Περσών, το νησί αποδυναμώθηκε και έπεσε διαδοχικά στα χέρια των Μακεδόνων, των Ρωμαίων και των Βυζαντινών.

Μετά την πτώση και καταστροφή της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους το νησί έπεσε στα χέρια των Βενετσιάνων και έπειτα των Γενουατών έχοντας πλέον ως φυσικό επακόλουθο την αποδυνάμωση του και την εγκατάλειψή του ακόμη και από τους κατακτητές.

Από τότε (γύρω στο 1476) και για σχεδόν έναν αιώνα κατοικούσαν μόνο λιγοστοί βοσκοί στα βουνά.

[google.gr/imgres?q=σαμος+φωτο](https://www.google.gr/imgres?q=σαμος+φωτο) (παλιά πόλη της Σάμου)

Το 1549 ο Κιλίτζ πασάς έγινε κύριος του νησιού και προσπάθησε να προσελκύσει νέους κατοίκους για το έρημο νησί προσφέροντας πρωτόγνωρα προνόμια για σκλαβωμένους. Έτσι άρχισαν να δημιουργούνται τα πρώτα χωριά περίπου με τη μορφή που έχουν σήμερα.

Κατα την επανάσταση του 1821 το νησί απέκρουσε όλες τις εχθρικές απειλές που είχε, παρόλα αυτά όμως για 10 χρόνια δε συμπεριλαμβάνονταν στο ανεξάρτητο ελληνικό κράτος και μετατράπηκε σε αυτόνομη Ηγεμονία, μέχρι το 1912 οπότε και επίσημα κυρήχθηκε η ένωση με την Ελλάδα.

Μετά τη μεταπολίτευση του 1974, το νησί πλέον άρχισε να αναπτύσσεται και να προσελκύει τουρίστες.

ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΘΕΛΓΗΤΡΑ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ

Η Σάμος είναι απο τη φύση της καταπράσινη γεμάτη έλατα, πεύκα, λεύκες, καστανιές, φτέρες και αρωματικά φυτά με μοναδικό φυσικό περιβάλλον.

Μικρο Σειτανι

Μεγάλο Σειτανι

Υπάρχουν οι γνωστοί βιότοποι, το μικρό και το μεγάλο Σειτάνι, σπηλιές και ορύγματα, όπως το ευπαλίνιο υδραγωγείο που αναφέραμε και νωρίτερα και φυσικά οι πανέμορφες παραλίες που δένουν αρμονικά με όλο το φυσικό περιβάλλον.

Στο κέντρο της πόλης της Σάμου βρίσκεται το Αρχαιολογικό μουσείο της Σάμου όπου περιλαμβάνονται εκθέματα Αρχαϊκής γλυπτικής, κεραμικής, χάλκινα, ελεφαντοστέινα, ξύλινα, κοροπλαστικής και εκθέματα μικροτεχνίας ενώ στο χωριό Μυτιληνιοί βρίσκεται και το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Αιγαίου.

Τα χωριά της Σάμου επίσης έχουν ξεχωριστή ομορφιά λόγω της ιστορίας, της αρχιτεκτονικής αλλά και της γεωγραφικής τους θέσης.

Φυσικά δεν πρέπει να παραλείψουμε τα μοναστήρια και τους ναούς με την υπέροχη αρχιτεκτονική τους.

Το Ευπαλίνιο όρυγμα επίσης είναι ένα κατασκευαστικό θάυμα της εποχής το οποίο κατασκευάστηκε απο το μηχανικό Ευπαλίνο έχοντας ως σκοπό του την ύδρευση του Πυθαγορείου απο μια πηγή έξω απο τους Μυτιληνιούς.

Η σπουδαιότητα του έργου έγκειται στο γεγονός οτι άρχισαν ταυτόχρονα τις εργασίες δύο ομάδες εργατών, μία απο τη βόρεια

πλευρά και μία απο τη νότια.Οι ομάδες αυτές συναντήθηκαν στο κέντρο του ορύγματος με ελάχιστη διαφορά.

Το Ευπαλίνειο ή Αμφίστομο όρυγμα θεωρείται απο τους μηχανικούς της εποχής μας ως ένα επίτευγμα της τότε εποχής ⁴.

Ο αρχαίος Ναός της Θεάς Ήρας που βρίσκεται στο Πυθαγόρειο είναι άλλο ένα μνημείο της αρχαιότητας όπως και η σπηλιά του Πυθαγόρα που βρίσκεται στους πρόποδες του Κέρκη και αποτελεί το σημείο που κρύφτηκε ο Πυθαγόρας όταν ο τύραννος Πολυκράτης τον καταδίωκε με την κατηγορία της διαφθοράς των νέων.Μία άλλη εκδοχή λέει οτι ήταν και τόπος περισυλλογής του Πυθαγόρα.

Επιπλέον,ο ταρσανάς στο Άγιο Ισίδωρο της Καλλιθέας παραπέμπει σε άλλες εποχές καθώς στη Σάμο κάποτε ήκμασε ακόμη και η ναυπηγική τέχνη,καθώς στο νησί υπήρχαν πάρα πολλά ναυπηγεία και σε διάφορα μέρη του νησιού.

Κατα το 19^ο αιώνα εδώ κατασκευάζοταν τα καλύτερα καΐκια και οι καλύτερες βάρκες λόγω του οτι έπρεπε να αντέχουν τις αντιξοότητες των καιρικών συνθηκών.Ξεκινώντας λοιπόν απο τις Σάμινες και έχοντας ως υλικό το περίφημο σαμιώτικο πεύκο η Σάμος απέκτησε μια παράδοση σε αυτό τον τομέα.Σήμερα στο νησί λειτουργούν μόνο δύο ναυπηγεία ,το ένα στο λιμάνι Καρλοβασου και το άλλο το πιό σημαντικό στον Άγιο Ισίδωρο.

Αυτή είναι μια τέχνη που αναδुकνύει το νησιωτικό χαρακτήρα και το παρελθόν της Σάμου που δε πρέπει να χαθεί.

ταρσανάς στον Άγιο Ισίδωρο

---

4 <http://www.samosin.gr/guidesightsgr.htm>

Παράλληλα, οι “καταράκτες” στο Καρλόβασσι της Σάμου είναι εξαιρετικής φυσικής ομορφιάς και σχηματίζουν δυο μικρές λίμνες στα παγωμένα νερά τους ενώ για να τους θαυμάσεις απο κοντά θα πρέπει να είσαι εφοδιασμένος με μαγιό αφού μόνο κολυμπώντας μπορείς να τους διασχίσεις και να τους απολαύσεις.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

“Η πλειονότητα των εργαζομένων που εργάζονται σε ξενοδοχειακές μονάδες ανεξαρτήτου του μεγέθους τους, είναι άτομα που έχουν είτε βασική, είτε μέση εκπαίδευση, με ποσοστά 32% και 29,4%, αντίστοιχα. Σε παρόμοια ποσοστά κυμαίνονται τα άτομα που έχουν ανώτερες/ ανώτατες σπουδές και αυτά που έχουν τελειώσει κάποια τουριστική σχολή (15,5% και 15% αντίστοιχα). Αξίζει να επισημάνουμε ότι η πλειονότητα των ατόμων που έχουν ανώτερη/ανώτατη (8,1%) και τουριστική εκπαίδευση (12,2%) απασχολούνται στα ξενοδοχεία μεγάλου μεγέθους, ενώ στα οικογενειακά, μικρά και μεσαία η πλειονότητα των εργαζομένων έχουν βασική ή μέση εκπαίδευση.”⁵

Όπως είναι λογικό άλλωστε, ο τουρισμός λόγω της εποχικότητάς του πλαισιώνεται από ανθρώπους διαφόρων ειδικοτήτων και διαφορετικού μορφωτικού επιπέδου, είτε πάνω στο αντικείμενο είτε γενικότερα.

1.3.2) ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΩΔΟΜΗ

Τα ξενοδοχειακά καταλύματα της Σάμου είναι μικρά και χαμηλών κατηγοριών.

Η Τουριστική Προσφορά

Η ποσότητα ή ποικιλία και η ποιότητα των στοιχείων της τουριστικής προσφοράς αποτελούν βασικούς παράγοντες, οι οποίοι συμβάλουν στην επιτυχία του τουριστικού προϊόντος μιας περιοχής και κατά συνέπεια επηρεάζουν τόσο την απόδοση του όσο και τις επιπτώσεις του στον προορισμό.

Η Σάμος είναι ένα πλούσιο σε τουριστικούς πόρους νησί, τους οποίους όμως δεν έχει κατορθώσει μέχρι σήμερα να αξιοποιήσει κατάλληλα.

.....
5. <http://www.greektourism2020.gr>

Στο περιβάλλον του νησιού απαντώνται μεσογειακά οικοσυστήματα, σε ένα πολύπλοκο μωσαϊκό οικοσυστημικών τύπων, ένα σύνολο από χερσαία και υδατικά οικοσυστήματα, πλούσιο σε ενδημικά και σπάνια είδη της χλωρίδας και της πανίδας σχηματίζοντας μεταξύ άλλων υγροτόπους ιδιαίτερου ενδιαφέροντος που έχουν οδηγήσει στην ύπαρξη 3 εκτεταμένων ζωνών προστασίας (δίκτυο NATURA 2000).

Επίσης, υπάρχουν μικροί παραδοσιακοί οικισμοί (11 τον αριθμό) κυρίως σε ημι-ορεινές περιοχές, αγροτικά κτίσματα).

Υπάρχουν σημαντικά μνημεία γεωλογικού ενδιαφέροντος, από τα οποία ξεχωρίζει το μουσείο Φυσικής Ιστορίας Αιγαίου όπου φιλοξενούνται απολιθώματα ζώων που έζησαν στην περιοχή πριν από 8-10 εκατομμύρια χρόνια.

Τέλος, υπάρχουν πολλά σημαντικά μνημεία όλων των χρονολογικών περιόδων όμως η Σάμος χαρακτηρίζεται από αρχαιολογικά μνημεία υπερ-εθνικής εμβέλειας όπως είναι το Ηραίο και το Ευπαλίνειο Όρυγμα.

Παρά τη σημασία τους ελάχιστα έχουν αξιοποιηθεί όπως άλλωστε και η «παρουσία» του Πυθαγόρα.

Η Σάμος διαθέτει 2 λιμάνια (Βαθύ, Καρλόβασι) που συνδέονται όλο και λιγότερο με το λιμάνι του Πειραιά και σπανιότερα με λιμάνια της Βόρειας Ελλάδας (με πλοία χαμηλών προδιαγραφών) δημιουργώντας προβλήματα προσπελασιμότητας. Ένα τρίτο λιμάνι (Πυθαγόρειο) αποτελεί τη πύλη της Σάμου από και προς τα Δωδεκάνησα ακόμη και για ημερήσιες επισκέψεις (πχ. Πάτμο)

Το αεροδρόμιό της συνδέεται με πτήσεις εσωτερικού και πτήσεις charters, κατά τη διάρκεια της τουριστικής περιόδου (Απρίλιος-Οκτώβριος).

Η μαρίνα του Πυθαγορείου στη μέση του Αιγαίου -με δυνατότητα πρόσδεσης 258 σκαφών αναψυχής-, μπορεί να αποτελέσει σημαντικό κρίκο σε ένα δίκτυο μαρίνων, ενώ και τα υπόλοιπα λιμάνια προσφέρονται για χρήση από σκάφη αναψυχής.

Επιγραμματικά αναφέρεται για την τουριστική προσφορά της Σάμου ότι:

τα ξενοδοχειακά καταλύματα είναι μικρά και χαμηλών κατηγοριών (μέσο όρο 52,3 κλίνες ανά μονάδα και 6 μονάδες με 1.445 κλίνες ή 15,2% των κλινών σε ξενοδοχεία το 2007) και υπερτερούν των συμπληρωματικών καταλυμάτων (αναλογία 2:1),

η τουριστική περίοδος διαρκεί 5,5-6 μήνες από το Πάσχα μέχρι τα μέσα Οκτωβρίου

οι επιχειρήσεις που ασχολούνται με τον τουρισμό είναι μόνο οι «κλασσικές» (εστιατόρια, μπαρ, καταστήματα τουριστικών ειδών, ταξιδιωτικά γραφεία, γραφεία ενοικίασης αυτοκινήτων),

οι τουριστικές υποδομές περιορίζονται σε 5 μουσεία, 1 μαρίνα και 6 συνεδριακούς χώρους (που υποχρησιμοποιούνται)

κυρίαρχο προϊόν αποτελεί ο ηλιοτροπικός τουρισμός παραλίας ο οποίος είναι μαζικά οργανωμένος σε ό,τι αφορά στους αλλοδαπούς και σε ατομική βάση, σε ό,τι αφορά στους Έλληνες,

τα τουριστικά προϊόντα είναι ιδιαίτερα «φτωχά» στηριζόμενα σχεδόν αποκλειστικά σε βασικές υπηρεσίες εξ αιτίας της μη αξιοποίησης των υπαρχόντων πόρων, με αποτέλεσμα τα οφέλη στον προορισμό να είναι περιορισμένα, ενώ ο ανταγωνισμός με άλλες περιοχές (κυρίως εκτός Ελλάδας) είναι δύσκολος,

τα τουριστικά προϊόντα ειδικού ενδιαφέροντος (περιπατητικός, πολιτιστικός) αποτελούν ένα πολύ μικρό κομμάτι της αγοράς παρά τα πλούσια μοναδικά χαρακτηριστικά της περιοχής,

δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι η Σάμος είναι τουριστικά κορεσμένη περιοχή, με εξαίρεση, ίσως, κάποιες περιοχές (π.χ. Πυθαγόρειο, Κοκάρι) όπου υπάρχει σχετικά υψηλή τουριστική πυκνότητα.⁶

1.4) ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΖΗΤΗΣΗΣ

1.4.1) ΑΦΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ

Στη Σάμο τη δεκαετία του 1990 είχαμε μια έξαρση των αφίξεων εξωτερικού, που έφτασε και στο μέγιστο σημείο της στο τέλος της δεκαετίας (158.602 αφίξεις με πτήσεις charter το 1999), ενώ τα τελευταία πέντε χρόνια παρατηρείται μια σημαντική μείωση που φτάνει ακόμα και τις 30.000 αφίξεις (τουρίστες) μεταξύ 2001 και 2005 και μια ανάκαμψη τα έτη 2006-7 (περίπου 130.000 επιβάτες) που δεν φαίνεται να επιβεβαιώνεται στη συνέχεια, γεγονός που δείχνει σε μεγάλο βαθμό την πτώση της Σάμου ως προορισμού τουριστών παραλίας.

.....
6 <http://www.greektourism2020.gr>

Κυριαρχούν οι Γερμανοί και οι Βρετανοί (με ποσοστό 43%), ακολουθούμενοι από τους Ολλανδούς, Σουηδούς και Δανούς. Στις αφίξεις εσωτερικού υπάρχει μια σταθερή πορεία την τελευταία δεκαετία, με μικρές αυξομειώσεις σε ότι αφορά στις αφίξεις με πλοία. Βέβαια, τόσο η αεροπορική, όσο και η ακτοπλοϊκή κίνηση παρουσιάζει έντονη εποχικότητα, με την περίοδο Ιουνίου-Σεπτεμβρίου να σημειώνει την μεγαλύτερη άνοδο με κορύφωση κατά το δίμηνο Ιουλίου- Αυγούστου.

Οι αφίξεις των αλλοδαπών στα ξενοδοχεία της Σάμου, ακολουθούσαν μια σταθερή και ανοδική πορεία μέχρι και τα τέλη της δεκαετίας του '90 και στη συνέχεια παρατηρήθηκε μια έντονη πτώση η οποία συνεχίστηκε με κάποιες αυξομειώσεις.

Παρά τη μικρή ανάκαμψη από το 2005 και μετά, οι αριθμοί των αφίξεων υπολείπονται σημαντικά εκείνων της προηγούμενης δεκαετίας γεγονός που μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι έχει δημιουργηθεί μια αρνητική τάση.

Ο αριθμός των Ελλήνων τουριστών που αφικνούνται στα ξενοδοχειακά καταλύματα της Σάμου, μετά από μια σταθερά ανοδική πορεία μέχρι το 2004, στη συνέχεια παρουσιάζει σταθερά μείωση.

Όπως και στην επιβατική κίνηση, έτσι και στις ξενοδοχειακές αφίξεις και διανυκτερεύσεις η εποχικότητα είναι το ίδιο έντονη, ιδιαίτερα στους αλλοδαπούς τουρίστες.

Αναφορικά με την κατανομή των εθνικοτήτων που διαμένουν στα ξενοδοχειακά καταλύματα προκύπτει ότι οι Γερμανοί και οι Άγγλοι καταλαμβάνουν το 30% και 20% αντίστοιχα κι ακολουθούν οι Ολλανδοί με 8% και οι Σουηδοί με 7%, για τους οποίους φαίνεται να υπάρχει μια σημαντική διαρροή προς τα μη ξενοδοχειακά καταλύματα (υψηλότερη από ότι συμβαίνει με τις άλλες εθνικότητες).

Σύμφωνα με στοιχεία που εξέδωσε ο Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων οι αφίξεις ξένων τουριστών στο αεροδρόμιο της Σάμου για το πρώτο οκτάμηνο του 12 μειώθηκαν κατά 8,62% σε σχέση με αυτές του 11.

Αναλυτικότερα, για το 2011 και 2012 οι αφίξεις είχαν ως εξής:

	2011	-	2012	-	διαφορά %
Απρίλιος-	1151	.	616	.	-46.48%
Μάιος -	14632	.	13471	.	-7.93%
Ιούνιος -	22399	.	20093	.	-10.30%
Ιούλιος -	26880	.	26652	.	-0.85%
Αύγουστος (εκτίμηση)	29205	.	25312	.	-13.33%
.....					
Οκτάμηνο Ιανουαρίου-Αυγούστου	94267	.	86144	.	-8.62%

Παρατηρούμε λοιπόν ότι υπάρχει μεγάλη μείωση στον αριθμό των αφίξεων ξένων τουριστών στο νησί μας.

Επιπλέον από την εφημερίδα ΡΟΔΙΑΚΗ και τον Δημήτρη Προκοπίου προκύπτουν τα παρακάτω στοιχεία:

Ξενοδοχεία

2002: -
2005: 9.752
2007: 10.061
2008: 9.214
2010: 9.386

Ενοικιαζόμενα

2002: -
2005: 9.860
2007: -
2008: 5.343
2010: 5.213

Αερολιμένας Σάμου "Αρίσταρχος" Κίνηση Εξωτερικού

1994

Αεροσκάφη (αφίξεις-αναχωρήσεις): 2.300
Αφίξεις επιβατών: 148.086
Αναχωρήσεις επιβατών: 148.554

1995

Αεροσκάφη (αφίξεις-αναχωρήσεις): 2.272
Αφίξεις επιβατών: 140.472
Αναχωρήσεις επιβατών: 141.720

1996

Αεροσκάφη (αφίξεις-αναχωρήσεις): 2.113
Αφίξεις επιβατών: 132.294
Αναχωρήσεις επιβατών: 132.136

1997

Αεροσκάφη (αφίξεις-αναχωρήσεις): 2.222
Αφίξεις επιβατών: 135.911
Αναχωρήσεις επιβατών: 127.423

1998

Αεροσκάφη (αφίξεις-αναχωρήσεις): 2.191
Αφίξεις επιβατών: 143.404
Αναχωρήσεις επιβατών: 134.094

1999

Αεροσκάφη (αφίξεις-αναχωρήσεις): 2.478
Αφίξεις επιβατών: 158.602
Αναχωρήσεις επιβατών: 156.102

2000

Αεροσκάφη (αφίξεις-αναχωρήσεις): 2.166
Αφίξεις επιβατών: 144.322
Αναχωρήσεις επιβατών: 143.626

2001

Αεροσκάφη (αφίξεις-αναχωρήσεις): 2.188
Αφίξεις επιβατών: 152.173
Αναχωρήσεις επιβατών: 152.513

2002

Αεροσκάφη (αφίξεις-αναχωρήσεις): 2.126
Αφίξεις επιβατών: 141.649
Αναχωρήσεις επιβατών: 141.839

2003

Αεροσκάφη (αφίξεις-αναχωρήσεις): 2.142
Αφίξεις επιβατών: 133.290
Αναχωρήσεις επιβατών: 133.545

2004

Αεροσκάφη (αφίξεις-αναχωρήσεις): 1.853
Αφίξεις επιβατών: 120.502
Αναχωρήσεις επιβατών: 120.060

2005

Αεροσκάφη (αφίξεις-αναχωρήσεις): 1.740
Αφίξεις επιβατών: 118.654
Αναχωρήσεις επιβατών: 117.939

2006

Αεροσκάφη (αφίξεις-αναχωρήσεις): 1.945
Αφίξεις επιβατών: 130.101
Αναχωρήσεις επιβατών: 129.938

2007

Αεροσκάφη (αφίξεις-αναχωρήσεις): 2.052
Αφίξεις επιβατών: 133.154
Αναχωρήσεις επιβατών: 132.228

2008

Αεροσκάφη (αφίξεις-αναχωρήσεις): 1.923
Αφίξεις επιβατών: 133.718
Αναχωρήσεις επιβατών: 133.275

2009

Αεροσκάφη (αφίξεις-αναχωρήσεις): 1.819
Αφίξεις επιβατών: 115.639
Αναχωρήσεις επιβατών: 115.3

Επίσης σύμφωνα με στοιχεία της επίσημης στατιστικής υπηρεσίας η πληρότητα κλινών δείχνει όπως φυσικά είναι αναμενόμενο πτωτική τάση:

Πηγή: ΣΕΤΕ, επεξεργασία στοιχείων της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής
Source: SETE, based on data provided by the Hellenic Statistical Authority

ΠΛΗΡΟΤΗΤΑ ΚΛΙΝΩΝ ΣΤΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟΥ ΤΥΠΟΥ ΓΙΑ ΝΟΜΟ ΣΑΜΟΥ

2008	2009	2010
57.0%	51.0%	44.9%

1.4.2) ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ

Όσον αφορά στις διανυκτερεύσεις των Ελλήνων και των αλλοδαπών τουριστών στα ξενοδοχειακά καταλύματα ένα πρόσθετο ενδιαφέρον

στοιχείο είναι η μέση διάρκεια παραμονής τους σ' αυτά. Οι Έλληνες έχουν σχετικά μικρή διάρκεια παραμονής στα ξενοδοχειακά καταλύματα, η μέση διάρκεια παραμονής τους καλοκαιρινούς μήνες κυμαίνεται από 4,5 έως 5,5 μέρες, ενώ η μέση διάρκεια παραμονής των αλλοδαπών τουριστών είναι σαφώς μεγαλύτερη αφού κυμαίνεται από 7 μέχρι 8,5 ημέρες (ο μέσος όρος σε ετήσια βάση είναι 4 για τους Έλληνες και 8 περίπου για τους αλλοδαπούς). Η πληρότητα των ξενοδοχείων της Σάμου μειώνεται ιδιαίτερα μετά το 2003 παρά τη μείωση των ξενοδοχειακών κλινών που καταγράφηκε, από 84% το 1999 στο 60% το 2006 σε μια περίοδο που διαρκεί πρακτικά 5 μήνες (94,8% των διανυκτερεύσεων των αλλοδαπών και 84% των διανυκτερεύσεων των ημεδαπών γίνεται από Μάιο μέχρι και Σεπτέμβριο).

Έρευνα στους τουρίστες της Σάμου για το 2006 έδειξε ότι στους Έλληνες κυριαρχούν οι ηλικίες 35-45, ακολουθούμενοι από εκείνους με ηλικία 46-60. Σε ό,τι αφορά στους αλλοδαπούς υπερτερεί η ηλικιακή ομάδα 46-60 ετών, ενώ παλιότερα υπερτερούσαν μικρότερες ηλικίες. Οι Έλληνες τουρίστες της Σάμου ανήκουν στις μεσαίες και χαμηλές εισοδηματικές κλίμακες (<30.000€), ενώ στην περίπτωση των αλλοδαπών τα κυρίαρχα εισοδήματα είναι μεγαλύτερα. Οι αλλοδαποί ταξιδεύουν στη συντριπτική τους πλειονότητα (πάνω από 90%) για αναψυχή, και πάνω από 50% σε ζευγάρια. Μαθαίνουν για τη Σάμο κυρίως από τους τουριστικούς πράκτορες, αλλά σημαντικές (και ισοδύναμες) πηγές πληροφόρησης είναι οι φίλοι και συγγενείς, οι τουριστικοί οδηγοί και τα βιβλία, αλλά και το διαδίκτυο. Αντίθετα, οι Έλληνες ταξιδεύουν για αναψυχή και διασκέδαση (65,8%), αλλά και για γνωριμία με τον τόπο ή για να επισκεφθούν φίλους και συγγενείς σε ίσα περίπου ποσοστά. Οι Έλληνες τουρίστες παρουσιάζουν σημαντική επαναληψιμότητα στις επισκέψεις τους, σε ποσοστό πάνω από 40%, ενώ οι πηγές πληροφόρησης είναι η ίδια άποψη και οι συγγενείς και φίλοι. Οι αλλοδαποί τουρίστες ταξιδεύουν κυρίως οργανωμένα, σε αντίθεση με τους Έλληνες. Οι οργανωμένου τουρίστες όλων των εθνικοτήτων διαμένουν σε ξενοδοχεία, όπως και οι μεμονωμένοι αλλοδαποί, ενώ οι μεμονωμένοι Έλληνες προτιμούν τα ενοικιαζόμενα δωμάτια και τη φιλοξενία.

Για το έτος 2006 εκτιμήθηκε με βάση τις υπάρχουσες κλίνες σε όλα τα καταλύματα και τις παραθεριστικές κατοικίες και τις αφίξεις σε λιμάνια και αεροδρόμιο.

Η μείωση που ήταν από 11.354 το 1999 σε 9.523 το 2007 και 9.446 το 2008, αποτελεί πρωτοφανές γεγονός σε επίπεδο χώρας και καταδεικνύει τη κρίση του τουρισμού στη Σάμο και ιδιαίτερα στο Βαθύ.⁷

---

7. <http://www.greektourism2020.gr>

1.4.3) ΕΠΟΧΙΚΟΤΗΤΑ

Η εποχικότητα στον τουρισμό είναι ένα πολύ μεγάλο και σοβαρό θέμα το οποίο έχει πολλές αιτίες και παραμέτρους.

Είναι ένα πρόβλημα του τουρισμού το οποίο αφορά κάθε τουριστικό προορισμό καθώς έχει επικρατήσει η τουριστική περίοδος να ξεκινά την 1^η απριλίου και να τελειώνει την 31^η Οκτώβρη.

Πολλοί ερευνητές έχουν ασχοληθεί με την εποχικότητα του τουρισμού και πολλές θεωρίες έχουν αναπτυχθεί πάνω στον τομέα αυτό.

Έτσι και για τη Σάμο το φαινόμενο της εποχικότητας είναι πολύ έντονο ενώ ταυτόχρονα η επιρροή του τουρισμού είναι πολύ σημαντική για το νησί.

1.4.4) ΤΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΠΟΥ ΕΠΙΣΚΕΠΤΟΝΤΑΙ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Νεαροί μεσαίας και χαμηλής κοινωνικής και εισοδηματικής τάξης που ξοδεύουν κατά μέσο όρο από 74 έως 83 ευρώ την ημέρα συνθέτουν το προφίλ των τουριστών οι οποίοι επισκέπτονται την Ελλάδα, σύμφωνα με έρευνα του Ινστιτούτου Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων (ΓΓΕΠ).

Η έρευνα διεξάχθηκε από τις 10 Αυγούστου έως τις 10 Σεπτεμβρίου του 2008 μεταξύ 1.912 τουριστών που αναχώρησαν από τα Αεροδρόμια Ελευθέριος Βενιζέλος, Μακεδονία, Ηρακλείου, Κέρκυρας και Ρόδου.

Το δείγμα εστίασε στις δυτικές χώρες, παραδοσιακές χώρες προέλευσης για τον ελληνικό τουρισμό, οι οποίες έχουν το υψηλότερο κατά κεφαλήν εισόδημα και συμβάλλουν κατά 53% στο σύνολο των αφίξεων στην Ελλάδα με βάση τα οριστικά στοιχεία του 2007 (ΗΠΑ, Ηνωμένο Βασίλειο, Γερμανία, Ιταλία, Γαλλία, Ολλανδία, Αυστρία, Σουηδία και Βέλγιο).

Οι επισκέπτες από τις ΗΠΑ παρουσιάζουν την υψηλότερη μέση δαπάνη ταξιδιού ανά άτομο (3.160 ευρώ), ενώ για τους επισκέπτες από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην υψηλότερη θέση βρίσκεται η

Σουηδία με 1.779 ευρώ και στη χαμηλότερη η Ιταλία με 1.084 ευρώ. Εν τω μεταξύ από τη συνολική δαπάνη του ταξιδιού μόνο το 48,8% πραγματοποιήθηκε στην Ελλάδα, με τους επισκέπτες από το Βέλγιο να είναι στην πρώτη θέση (54,9%) και από τις ΗΠΑ στην τελευταία (38,5%). Κατά συνέπεια, η μέση δαπάνη ανά άτομο που πραγματοποιήθηκε στη χώρα διαμορφώνεται στα 672 ευρώ κατά μέσο όρο, ενώ για τις χώρες της ΕΕ κυμαίνεται από 542 ευρώ για τους Αυστριακούς ως 936 ευρώ για τους Σουηδούς και στα 1.216 ευρώ για τους Αμερικανούς. Από τον λόγο της δαπάνης ανά άτομο ως προς τον αριθμό των διανυκτερεύσεων προκύπτει επίσης η ημερήσια δαπάνη των τουριστών στη χώρα που για τις χώρες της ΕΕ υπολογίζεται στα 79 ευρώ (από 54 ευρώ έως 110 ευρώ ανάλογα με την εθνικότητα), ενώ σε υψηλότερη κλίμακα είναι οι Αμερικανοί, οι οποίοι ξοδεύουν κατά μέσο όρο 132 ευρώ.

Έτσι, συνολικά το 25% των τουριστών ξοδεύει ημερησίως ως 36 ευρώ, το 50% των τουριστών ως 57 ευρώ και το 75% ως 93 ευρώ.

Περισσότερα από 100 ευρώ ημερησίως ξοδεύει μόνο το 18% των επισκεπτών.

Μέσος όρος ηλικίας είναι τα 38,7 έτη, με την πλειονότητα των ξένων επισκεπτών να συγκεντρώνουν τα 20 ως 39 έτη (ποσοστό 50,4%), ενώ 34,3% είναι μεταξύ 40 και 59 ετών, 9,9% άνω των 60 ετών και το 5,4% είναι κάτω των 20 ετών. Κατά μέσο όρο συνταξιδεύουν 1,8 άτομα, από τα οποία ένας στους τρεις είναι ανήλικος. Από την άλλη στο 10,3 καταγράφεται ο μέσος αριθμός διανυκτερεύσεων, με συνηθέστερη διάρκεια παραμονής τις επτά, δέκα και 14 διανυκτερεύσεις (με ποσοστά 20,1%, 17,4% και 10,3%, αντιστοίχως).

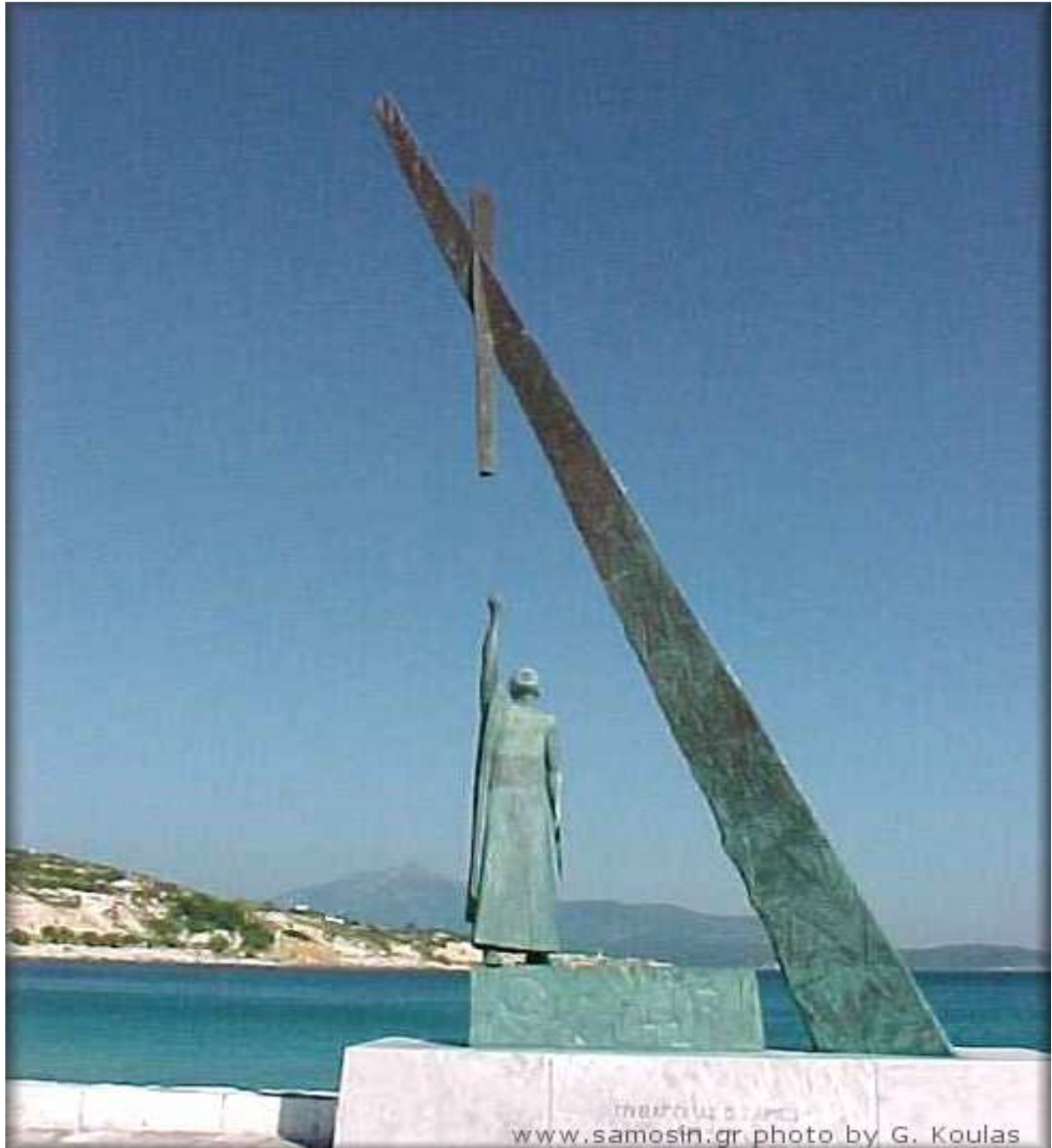
Αξίζει να σημειωθεί ότι οι περισσότεροι τουρίστες ανήκουν στις μεσαίες κοινωνικές τάξεις (προϊστάμενος τμήματος ή απλό στέλεχος και ειδικευμένος τεχνίτης με μέση ή ανώτερη εκπαίδευση) με ποσοστό 56,3%, στην ανώτερη τάξη (διευθυντικό στέλεχος με ανώτατη εκπαίδευση) αντιστοιχεί το 35% και στις κατώτερες τάξεις (υπάλληλος γραφείου με κατώτερη εκπαίδευση και ανειδίκευτος εργάτης με στοιχειώδη εκπαίδευση) το 8,7%. Σε μεσαία και κατώτερα διαμορφώνονται και τα επίπεδα της εισοδηματικής τους δυνατότητας αφού το 37,4% δήλωσε καθαρό μηνιαίο εισόδημα από 1.000 ως 2.999 ευρώ, το 30,8% από 3.000 ως 4.999 ευρώ, το 26,9% άνω των 5.000 ευρώ και το 4,9% κάτω από 1.000 ευρώ.

Τέλος σε ό,τι αφορά τα αεροδρόμια αναχώρησης, την υψηλότερη μέση ημερήσια δαπάνη έχουν οι τουρίστες που αναχώρησαν από τα Αεροδρόμια Ηρακλείου και Ελευθερίου Βενιζέλου με 87 ευρώ και 86 ευρώ, αντιστοίχως και ακολουθούν το Αεροδρόμιο Μακεδονία με 69 ευρώ, της Κέρκυρας με 55 ευρώ και της Ρόδου με 38 ευρώ.⁸
(ΤΟ ΒΗΜΑ, 19/02/2009)

8 . <http://195.251.240.254:8080/bitstream/handle/10184/2192/Solkidis%20-%20zimpidou%20%5BMain%5D.pdf?sequence=1>

1.4.5) ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ ΚΑΙ ΜΟΥΣΕΙΑ ΣΑΜΟΥ

Ο ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΗΡΑΣ

Πηγη: <http://www.samosin.gr/museumgr.htm>

Πηγη: <http://www.samosin.gr/museumgr.htm>

Στο Ηραίο της Σάμου βρίσκονται και τα ερείπια του ομώνυμου ναού της αρχαιότητας, ο οποίος ήταν αφιερωμένος στην Ηρα.

Χαρακτηριστική εικόνα από το Ηραίο είναι η μια μοναδική κολώνα που παραμένει όρθια.

Η περιοχή του Ηραίου ήταν αρχαιότατος τόπος θρησκευτικής λατρείας, κάτι που φαίνεται από το γεγονός ότι στην περιοχή υπάρχουν ερείπια από τουλάχιστον 4 ναούς (Εκατόμπεδος Α' - 8ος αιώνας π.Χ., Εκατόμπεδος Β' - 7ος αιώνας π.Χ., ο ναός των Ροίκου και Θεοδώρου - 6ος αιώνας π.Χ., ο ναός με τη μορφή που σώζεται σήμερα - της εποχής του τυράννου Πολυκράτη 538-522 π.Χ., ναοί ρωμαϊκών χρόνων).

Ο Ηρόδοτος αναφέρει ότι το Ηραίο της Σάμου ήταν ο μεγαλύτερος ναός στην Ελλάδα. Είναι δίπτερος ιωνικού ρυθμού, με 155 γιγάντιες κολώνες.

Χαρακτηριστική για το επίπεδο της κατασκευής είναι η ύπαρξη δικτύου πήλινων αγωγών για την αποχέτευση των υδάτων της βροχής.

Από τα αναθήματα που έχουν βρεθεί και παρουσιάζονται στο μουσείο του Βαθέως, φαίνεται ότι η θρησκευτική επιρροή του ναού απλωνόταν σε όλη την Ελλάδα, τη Μικρά Ασία, μέχρι και την Αίγυπτο, συγκρίσιμη με την επιρροή του Μαντείου των Δελφών.

Μέρος του συμπλέγματος του ναού είναι και η Ιερά οδός, στρωμένη με πέτρα, η οποία οδηγούσε στην πρωτεύουσα της Σάμου (το σημερινό Πυθαγόρειο).

Οι ανασκαφές στον ιερό χώρο του Ηραίου άρχισαν πριν από εκατόν είκοσι πέντε χρόνια και συνεχίζονται μέχρι σήμερα. Σχεδόν ολόκληρη η έκταση του ιερού ναού ήρθε στο φως. Ο μεγάλος ναός, οι βωμοί, μικρότεροι ναοί, σπήτια και αναρίθμητα ευρήματα αποκαλύπτουν έναν μεγάλο πολιτισμό που έλαμψε στην περιοχή. Η λατρεία της Σαμίας Ήρας δεν ήταν μόνο Πανελλήνια, αλλά όπως δείχνουν τα πολυάριθμα ευρήματα είχε επεκταθεί σ' ολόκληρο τον τότε κόσμο. Εκτός από τα αφιερώματα των Σαμίων και των άλλων Ελλήνων προς τη μεγάλη θεά, βρέθηκαν και αφιερώματα από την Κύπρο, την Αίγυπτο, ακόμα δε και τις χώρες της Μ.Ασίας και της Μ.Ανατολής.⁹

---

9 <http://el.wikipedia.org/wiki/>

ΤΟ ΕΥΠΑΛΙΝΕΙΟ ΟΡΥΓΜΑ

Το Ευπαλίνειο ή αμφίστομο όρυγμα είναι ένα αξεπέραστο μηχανικό έργο στην ιστορία της μηχανικής τεχνολογίας και φυσικά σε σχέση με τα δεδομένα της εποχής αλλά και σήμερα.

Ο μηχανικός Ευπαλίνος απο τα Μέγαρα κατάφερε να κατασκευάσει έναν αγωγό ύδρευσης που όμοιός του δεν υπήρχε ούτως ώστε να υδροδοτηθεί το σημερινό Πυθαγόρειο.

<http://www.google.gr/search?q=ευπαλινειο+ορυγμα+φωτογραφιες>

Το έργο του Ευπαλίνου είχε συνολικό μήκος 1800 μέτρα και αποτελούταν απο δύο τμήματα, το επιφανειακό που ξεκινούσε απο την πηγή και με ένα σύστημα αγωγού και κάθετων ορυγμάτων για τον καθαρισμό του νερού, οδηγούσε προς τη βόρει απλευρά της σήραγγας και την κυρίως σήραγγα μήκους 1036 μέτρων και είχε διαστάσεις 1.80 επι 1.80 περίπου.

Η εκσκαφή της σήραγγας ξεκίνησε ταυτόχρονα απο τις δύο μεριές του βουνού και οι ομάδες εργατών χρειάστηκαν περίπου 10 χρόνια για να ολοκληρώσουν το έργο τους.

Το συγκλονιστικό είναι οτι οι δύο ομάδες κατόρθωσαν να συναντηθούν στο κέντρο με απόκλιση μόλις 0.6 μέτρα, παρόλο που η μία ομάδα έπρεπε να παρεκκλίνει της πορείας της λόγω των σαθρών πετρωμάτων.

Το Ευπαλίνειο όρυγμα είναι ένα μνημείο για την ολοκληρωμένη εφαρμογή της Γεωμετρίας, της Τοπογραφίας, της Γαιωδαισίας και της οπτικής στην Ελλάδα πολύ πριν απο τον 6^ο αιώνα π.Χ.¹⁰

.....
¹⁰ <http://www.hellinon.net/efpalinioYdragogio.htm>

ΑΡΧΑΙΑ ΠΟΛΗ ΤΟΥ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΟΥ

Η αρχαία πόλη του Πυθαγορείου βρίσκεται στη νοτιοανατολική άκρη του νησιού και πήρε το όνομά της απο το μαθηματικό και φιλοσοφο Πυθαγόρα.

Τα λείψανα που βρέθηκαν εκεί χρονολογούνται στους υστερονεολιθικούς χρόνους ως την πρώιμη εποχή του χαλκού

Πρόκειται για παραλιακή κωμόπολη, χτισμένη στο ανατολικό τμήμα του κάμπου της Χώρας, νότια της πόλης της Σάμου και απέχει απ' αυτήν 13 χιλιόμετρα. Είναι χτισμένο πάνω στο αρχαία πόλη Σάμο, πρωτεύουσα του νησιού και συγκεκριμένα στην κάτω πόλη, που ήταν χτισμένη αμφιθεατρικά γύρω απ' το λιμάνι, το οποίο ο Ηρόδοτος το αναφέρει σαν ένα απ' τα θαυμάσια έργα του νησιού, το δεύτερο μετά το Ευπαλίνειο όρυγμα κι' είχε κατασκευαστεί με φερτά υλικά, «Χώμα εν θαλάσση».

Πηγη : <http://www.samosin.gr>

Το Πυθαγόρειο ...

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΘΕΡΜΩΝ

Ο αρχαιολογικός χώρος Θερμών βρίσκεται στα δυτικά της πόλης της, μέσα στο χώρο των αθλητικών εγκαταστάσεων της αρχαίας Σάμου. Πρόκειται για τα ερείπια των Θερμών που χρονολογούνται το δεύτερο μισό του 2^ο μ. Χ. αιώνα. Παρ' όλα αυτά όμως σώζονται σε πολύ καλή κατάσταση.

Στην είσοδο του χώρου υπήρχαν τα αποδυτήρια για τους λουόμενους. Στο βόρειο μέρος των εγκαταστάσεων υπήρχαν οι χώροι για τα ψυχρά λουτρά και η οκταγωνική πισίνα, ενώ στο νότιο αίθουσες με υπόκαυστα για τα θερμά λουτρά. Στο χώρο υπήρχε επίσης ένα μικρό θολωτό δωμάτιο που χρησίμευε σαν χώρος σάουνας. Το δωμάτιο αυτό τον 5ο αι. μ.Χ. μετατράπηκε σε Βαπτιστήριο και εντάχθηκε στην τρίκλιτη Παλαιοχριστιανική Βασιλική, η οποία κατέλαβε το βόρειο μέρος των Θερμών. Το δάπεδο της Βασιλικής ήταν καλυμμένο από ψηφιδωτό.

Οι τοίχοι του συγκροτήματος των Θερμών ήταν διακοσμημένοι με ορθομαρμαρώσεις και εντοίχια ψηφιδωτά καθώς και μαρμαροθετήματα και ψηφιδωτά δάπεδα, όπως αποδεικνύεται από τα διατηρημένα λείψανα.

Οι Θέρμες εντάσσονται σε ένα ενιαίο οργανωμένο χώρο που περιλαμβάνει τις αθλητικές εγκαταστάσεις της πόλης και συγκεκριμένα Γυμνάσιο, στάδιο, παλαίστρα. Το Στάδιο είχε μήκος 190 - 200 μ. και πλάτος 40 - 50 μ. και εκτεινόταν στα νότια των Θερμών μεταξύ της Ιεράς Οδού και του θαλάσσιου τείχους, ήταν από τα μεγαλύτερα στάδια της αρχαίας Ελλάδας.¹¹

ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ ΤΟΥ ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ ΛΟΓΟΘΕΤΗ

Το κάστρο του Λυκούργου Λογοθέτη ηγέτη της εθνεγερσίας του 1821 για τη Σάμο, έπαιξε σημαντικό ρόλο για τους αγώνες της ελευθερίας καθώς η στρατηγική του θέση και τα σφοδρά πυρά των πυροβόλων του συνετέλεσαν στην καταναυμαχία του Τουρκοαιγυπτιακού στόλου στα στενά της Μυκάλης.

Στην ίδια ναυμαχία ο Κανάρης πυρπόλησε τη μεγαλύτερη τουρκική φρεγάτα.

.....
¹¹ <http://www.mygreektrip.gr/samos/thermes.asp>

Σε ανάμνηση λοιπόν αυτής της λαμπρής νίκης των Ελλήνων οικοδομήθηκε απο το Λυκούργο ο ναός της μεταμορφώσεως του Σωτήρος που γιορτάζει κάθε χρόνο στις 6 Αυγούστου για να θυμίζει στους αιώνες οτι : <ΧΡΙΣΤΟΣ ΣΑΜΟΝ ΕΣΩΣΕ 6^η ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1824>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.1) ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Ο τουρισμός της Σάμου (αλλά και ο τουρισμός στην Ελλάδα γενικότερα) αντιμετωπίζει πολλά σημαντικά προβλήματα που είτε έχουν να κάνουν με εξωγενείς παράγοντες που δέ μπορούμε να επηρεάσουμε είτε με εσωτερικές αποφάσεις και στάσεις απέναντι στον τουρισμό απο τους εμπλεκόμενους στο αντικείμενο φορείς.

Ο τουρισμός της Σάμου βρίσκεται σε μια παρατεταμένη ύφεση, καθώς η ζήτηση συνεχώς μειώνεται.

Συγκεκριμένα, παράγοντες οι οποίοι έχουν άμεση σχέση με την ανταγωνιστικότητα του τουρισμού στο νησί είναι:

1. Έλλειψη υποδομών και εγκαταστάσεων τέτοιων που θα προωθούν νέες μορφές τουρισμού
2. Στασιμότητα στην προσφορά του τουριστικού προϊόντος που παραμένει προσκολλημένο στο παρελθόν
3. Υψηλός βαθμός εξάρτησης του τουρισμού απο τους Tour Operators με αποτέλεσμα την επιβολή των τιμών τους
4. Υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος του νησιού που είναι απο τα βασικά στοιχεία προσέλκυσης τουριστών
5. Έλλειψη σχεδίου τουριστικής ανάπτυξης σε σχέση με τα σύγχρονα δεδομένα
6. Έλλειψη ενός συστήματος παρακολούθησης των τουριστικών δραστηριοτήτων ωστε να εντοπίζονται νωρίς και να αντιμετωπίζονται τα προβλήματά του.

7. Ανταγωνισμός με τη γειτονική Τουρκία αλλά και την Ισπανία των οποίων το τουριστικό προϊόν σχετίζεται με το δικό μας
8. Επίσης, η αεροπορική και ακτοπλοική σύνδεση είναι ένας πολύ σημαντικός αρνητικός παράγοντας στον τομέα της ανταγωνιστικότητας της Σάμου.¹²

---

12. <http://www.greektourism2020.gr>

2.2) ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΠΛΟΥΤΟΥ ΤΗΣ ΣΑΜΟΥ

α) Αμπελοκαλλιέργεια

Δεύτερη σε μέγεθος καλλιέργεια του νησιού μετά την ελιά, είναι η αμπελοκαλλιέργεια η οποία όμως είναι ο κύριος λόγος για τον οποίο φημίζεται η Σάμος και στο εξωτερικό. Οι εξαγωγές κρασιού και μάλιστα ποικιλίες ιδιαίτερες όπως το μοσχάτο Σάμου, κάνουν το νησί γνωστό σε όλο τον κόσμο.

Το μοσχάτο είναι ένα κρασί με προστατευόμενη ονομασία προελεύσεως και καλλιεργείται μόνο στο βόρειο και κεντρικό τμήμα του νησιού.

Ιδιαίτερα στη Γαλλία η ζήτηση για το σαμιώτικο κρασί είναι τόση που δυστυχώς η εγχώρια παραγωγή δε μπορεί να καλύψει τις ανάγκες της.

Και αυτός είναι ένας πολύ σημαντικός τομέας στον οποίο κατα τη γνώμη μου πρέπει να δώσουμε ιδιαίτερη έμφαση

Κατα την αρχαιότητα η Σάμος δέ φημιζόταν για τα κρασιά της και η πρώτη πλέον αναφορά για το σαμιώτικο κρασι γίνεται το 10^ο αιώνα.

Το 16^ο αιώνα εμφανίζεται η ποικιλία μοσχάτο Σάμου που έχει Μικρασιατική προέλευση και είναι προϊόν μεταλλαγής και είναι ταυτόσημη ποικιλία με τη “Muscat de Frontignan” που καλλιεργείται στη Γαλλία από τα μοσχεύματα που πήραν οι Γάλλοι κατά την εποχή της φυλλοξήρας στα μέσα του 19^{ου} αιώνα.

Τότε που η ασθένεια κατέστρεψε τους αμπελώνες της ευρώπης το κρασι Σάμου άρχισε να γίνεται γνωστό αφού Γάλλοι και Ιταλοί άρχισαν να στρέφονται σε αμόλυντες αγορές της ανατολής.

Η αυξημένη ζήτηση έφερε άνοδο της τιμής και ταυτόχρονα κίνητρα για τη διεύρυνση της καλλιέργειας, καθιστώντας τη Σάμο έναν απέραντο αμπελώνα ακόμη και στις πιο αγονες περιοχές (γύρω στα 47000 στρέμματα έφτασε η έκτασή τους).

Αναπόφευκτα, η φυλλοξήρα έφτασε και στη Σάμο και λύση ήταν η εκ νέου δημιουργία αμπελώνων .

Αυτό λοιπόν ανάγκασε τους Σαμιώτες να στραφούν σε άλλες βιοποριστικές δραστηριότητες αφού τα νέα αμπέλια χρειαζόταν χρόνο για να αποδώσουν και πλέον ήρθε η φτώχεια που ανάγκασε τους ντόπιους να μεταναστεύσουν.

Με την πάροδο του χρόνου άρχισε πάλι να βελτιώνεται η οικονομία της νήσου.

Η αμπελουργία σήμερα

Το Θέμα όμως είναι τί γίνεται σήμερα και σε τί κατάσταση βρίσκεται η αμπελουργία στις μέρες μας.

Τα αμπέλια σήμερα καλλιεργούνται σε έκταση 15000 στρεμμάτων περίπου, κάτι που σημαίνει σύμφωνα με τη γλώσσα των αριθμών,οτι η καλλιέργειά τους μειώθηκε κατα το έν' τρίτο και κατι παραπάνω.

Τί είναι όμως αυτό που οδήγησε στη δραματική αυτή μείωση του τόσο σημαντικού πόρου για το νησί?

Ένας πολύ σημαντικός παράγοντας ,ίσως ο σημαντικότερος είναι η αύξηση του κόστους παραγωγής που συνδέεται άμεσα με την οικονομική κατάσταση της χώρας αλλά και της παγκόσμιας αγοράς γενικότερα,με την αύξηση της τιμής του πετρελαίου παγκοσμίως να γνωρίζει αρνητικά ρεκόρ,την αύξηση της τιμής των λιπασμάτων,των σπόρων σποράς ,των φυτοφαρμάκων,αλλά και της αύξησης του κόστους συντήρησης και επισκευής γεωργικών μηχανημάτων και εξοπλισμού.

Μέσα σε όλο αυτό το ήδη αρνητικό κλίμα έρχεται να προστεθεί και η ανυπαρξία ενίσχυσης των εκάστοτε κυβερνήσεων για τον νευραλγικό τομέα της αμπελοκαλλιέργειας για το νησί αλλά και τη χώρα γενικότερα.

Σίγουρα σε περιόδους κρίσης και μάλιστα ειδικά σε μια κατάσταση όπως αυτή που περνά η χώρα μας και ειδικά ενώ βρισκόμαστε στο κατώφλι της χρεοκωπίας μπορεί κάποιος να σκεφτεί μα πως είναι δυνατόν να μιλάμε για επενδύσεις...

Η απάντηση,κατα τη γνώμη μου,είναι οτι μόνο με τις σωστες επενδύσεις και μάλιστα σε τομείς όπως αυτός μπορούμε να ξεφύγουμε απο την κρίση και να μπούμε σε ρυθμούς αναπτυξης,έστω δειλά δειλά στην αρχή.

Μόνο αν δοθούν κίνητρα στους νέους ,να ασχοληθούν με τον τομέα σε ένα οργανωτικό και σοβαρό πλαίσιο θα υπάρξει ανάπτυξη.

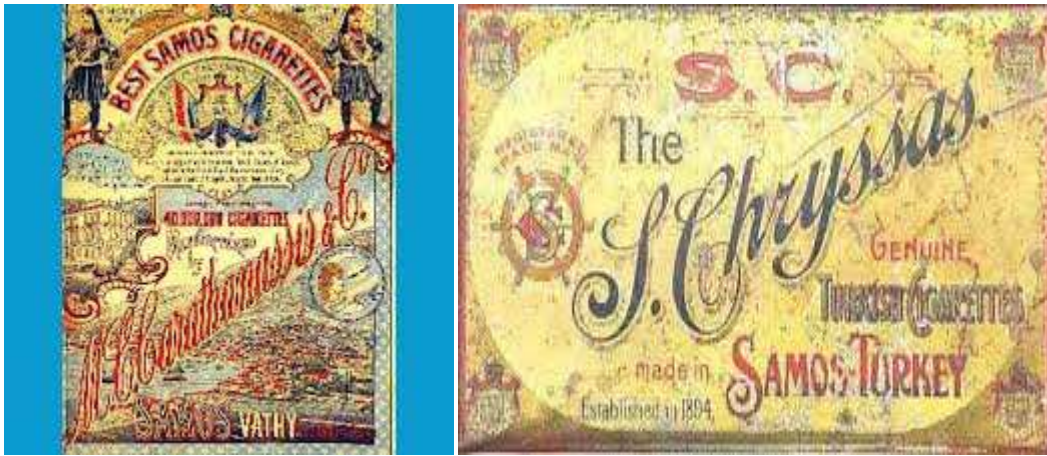
Πρέπει να δράσουμε ακριβως αντίστροφα σε σχεση με τα όσα οδήγησαν την κατασταση εκεί με προσεκτικές ακομη παρεμβάσεις, δηλαδή:

- 1) Προώθηση μιας αμπελλουργίας που να σέβεται το περιβάλλον,οικονομικά συμφέρουσας και ανανέωσή της
- 2) Διατήρηση και ενίσχυση της γονιμότητας του εδάφους
- 3) Μείωση κατα το δυνατόν της χρήσης χημικών προωθώντας ταυτόχρονα το βιολογικό χαρακτήρα της αμπελοκαλλιέργειας
- 4) Παροχή κινήτρων και ενθάρυνση κυρίως των νέων με προγράμματα και επιδοτήσεις και ενισχύσεις που αρμόζουν σε περίπτωσης καταστροφής απο καιρικές συνθήκες
- 5) Περαιτέρω προώθηση των αποφοίτων σχετικών σχολών οι οποίοι θα μπορούν να αναπτύξουν και να διευρύνουν τις γνώσεις τους με το αντικείμενο
- 6) Δημιουργία καθεστώτος εξαγωγών περισσότερο ευνοϊκού και παράλληλα διαφήμιση του προϊόντος διατηρώντας τις ονομασίες προέλευσης.
- 7) Δημιουργία ενός μοντέλου ζήτησης στο οποίο να μπορεί να συμμετέχει ο καταναλωτής και να εκφράζει γνώμες και παρατηρήσεις ωστε να γίνονται πιθανές διορθωτικές κινήσεις και
- 8) Μεγάλη προσοχή στην αλληλεπίδραση σχέσης τιμής – ποιότητας.

Με λίγα λόγια , πρέπει να δοθεί έμφαση στην υγεια παραγωγού και καταναλωτή με ταυτόχρονη προστασία του περιβάλλοντος,προώθηση μιας καθαρής γεωργίας με τη σταδιακή απομάκρυνση των χημικών ουσιών,εμπλουτισμό του προϊόντος με την ιστορία, την κουλτουρα,την ταυτότητα και την πολιτιστική κληρονομια του τόπου παραγωγής του, ταυτόχρονη ενίσχυση των αμπελουργών απο την πολιτεία και μία καλή διαφήμιση με μία δόση καινοτομίας που οι σύγχρονοι καιροί επιβάλλουν.

β) Τα καπνά της Σάμου

Η Σάμος, είναι επίσης γνωστή για τα καπνά που παρήγαγε στο παρελθόν.

Με τον ερχομό της φυλλοξήρας στη Σάμο και το κενό που δημιουργήθηκε τότε στην παραγωγή και την καλλιέργεια των αμπελιών, έπρεπε να βρεθούν νέοι πόροι για τους αγρότες και την οικονομία του νησιού.

Έτσι έκαναν την εμφάνισή τους οι πρώτες καπνοκαλλιέργειες και όπως είναι φυσικό να φανταστούμε σε χαμηλές τιμές στην αρχή και για τοπική κατανάλωση μόνο.

Το 1898,ερχονται στη Σάμο απο την Έφεσο,ο Αλέξανδρος Συννεφιάς και ο Γεώργιος Σεϊρλής ,γνώστες των μυστικών του καπνού και του καπνεμπορίου,φέρνοντας καπνόσπορο απο τη Ν. Έφεσο και καλλιεργώντας τον εδώ.

Η επέκταση πλέον της καπνοπαραγωγής και ανάπτυξη της ήρθε αβίαστα και παράλληλα με τις εξαγωγές φύλλων καπνού σε πακέτα αναπτύσσεται η τοπική βιομηχανία χειροποίητων τσιγάρων.

Το 1905 αρχίζει η ευημερία του νησιού και φτάνουν παραγγελίες απο παντού μέχρι όμως που φτάνει ο πόλεμος για να ανατρέψει το σκηνικό και να αρχίσει η παρακμή.

Μετά απο το Δεύτερο Παγκόσμιο πόλεμο καταργήθηκε κάθε εμπορική δραστηριότητα αφήνοντας πίσω ως “μνημεία” τις καπναποθήκες και τα κουτσια των τσιγάρων και τις αναμνήσεις των λιγοστων υπερηλίκων που έχουν μείνει απο την εποχή εκείνη.

Η καπνοκαλλιέργεια σήμερα

Ο καπνός είναι ένα πολύ σημαντικό οικονομικό, εθνικό και κοινωνικό θέμα και η παραγωγή του στο παρελθόν αποτέλεσε σημαντικό παραγοντα ενίσχυσης της τοπικής οικονομίας όπως είδαμε ,όχι μόνο στο νησί,αλλά και στη χώρα γενικότερα.

Ο καπνός ήταν μέχρι το 2003 μια απο τις σπουδαιότερες καλλιέργειες και είναι χαρακτηριστικό οτι την περίοδο 1950 με 1980 περισσότερες απο 200.000 οικογένειες στη χώρα,αριθμος που αντιστοιχεί στο 20% του αγροτικού πληθυσμου,ποσοστο ιδιαίτερα μεγάλο,ασχολούνταν με την καπνοκαλλιέργεια .

Μετά την αναμόρφωση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΚΑΠ) το 2003 που αποδεσμεύει τις επιδοτήσεις απο την παραγωγή οι αντίστοιχοι αριθμοί σήμερα είναι λιγότερες απο 8.000 οικογένειες .

Προφανώς κάθε απόφαση της Ε.Ε. έχει σημαντικές επιπτώσεις στην οικονομία μας και πρέπει να δραστηριοποιηθούμε στην ενίσχυση του τομέα με καθε τρόπο.

Στην Ελλάδα η καπνοκαλλιέργεια εξασφαλίζει υψηλότερη ακαθάριστη πρόσοδο και απασχόληση αξιοποιώντας σχετικά χαμηλής παραγωγικής ικανότητας συνθήκες και αυτό θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη απο τους υπευθύνους .

Είναι μια καλλιέργεια η οποία προσφέρει περισσότερα εργατικά χερια ανα εκτάριο απο κάθε άλλη καλλιέργεια,κάτι που σημαίνει πως μια σοβαρη προσπάθεια στον τομέα αυτό θα μπορούσε να φέρει καλύτερα αποτελέσματα και στην αντιμετώπιση της ανεργίας.

Ένας συνδιασμός σωστής διαχείρισης και προώθησης των καπνών προβάλλοντας πάντα τον τοπικό χαρακτήρα του νησιού πιστεύω θα είχε πολύ σημαντικό όφελος και κέρδος στο εγγύς μέλλον.

Τα κτήρια υπάρχουν ήδη,επομένως μένει μόνο να δοθεί το κίνητρο απο την πολιτεία και να ενθαρυνθούν οι ατομικές επενδύσεις και προσπάθειες για την επαναλειτουργία των εργοστασίων.

Πρέπει να προχωρήσουμε σε τέτοιες παρεμβασεις αφού οι εισαγωγές καπνού και τσιγάρων είναι ιδιαίτερα επιζήμιες για την οικονομία μας.

Πρέπει να ξεκινήσουμε να μπαίνουμε δυναμικά στο παιχνίδι της προώθησης των τοπικών προϊόντων γενικότερα και να δοθεί το μήνυμα στους καταναλωτές οτι μπορούμε να πετύχουμε πολλά με το φυσικό πλούτο που διαθέτουμε, να ενισχύσουμε την εγχώρια αγορά και σαν πρώτο στόχο να θέσουμε την κάλυψη των αναγκών μας με αυτά .

Οι ασταμάτητες εισαγωγές και η έλλειψη κινήτρων για την εγχώρια παραγωγή μας σε συνδιασμό με άλλους παράγοντες μας οδήγησαν σε οικονομικό αδιέξοδο.

2.3) ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗ ΣΑΜΟ

Η αναβάθμιση του τουρισμού αποτελεί μια εξίσωση με πολλούς συντελεστές.

Είναι ένα θέμα το οποίο έχει πολλές προεκτάσεις και θα πρέπει οι άμεσα εμπλεκόμενοι με αυτόν να λάβουν τις αποφάσεις εκείνες οι οποίες σε συνδιασμό με τη σωστή ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας θα επιφέρουν οφέλη.

Όπως φαίνεται, η μεγάλη πτώση του σαμιακού τουρισμού έχει αφυπνίσει καθώς 50 εκατ. ευρώ θα διατεθούν συνολικά στο νησί της Σάμου για την υλοποίηση έργων.

Είναι όμως πολλά αυτά που πρέπει να γίνουν.

A) ΓΕΝΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ

Ήδη έχουν ξεκινήσει να εκτελούνται έργα που αφορούν την ύδρευση, την αποχέτευση, το βιολογικό καθαρισμό που θα δώσει τέλος στη δυσοσμία και την περιμετρική όδο.¹³

Έργα εκσυγχρονισμού, έχουν επίσης αρχίσει να πραγματοποιούνται και στο λιμάνι Πυθαγορείου, ένα στρατηγικό σημείο για την ανάπτυξη του τουρισμού στη Σάμο, καθώς το Πυθαγόρειο αποτελεί σημαντική δύναμη για τον τουρισμό στη Σάμο λόγω και της ιστορίας του αλλά και της φυσικής ομορφιάς του.

Επίσης σημαντικό είναι και το ότι το αεροδρόμιο του νησιού βρίσκεται εκεί.

Σημαντικό είναι να δοθεί έμφαση στις ξενοδοχειακές μονάδες και στην ανταπόκρισή τους στις νέες ανάγκες ζήτησης που δημιουργούνται.

Πολύ σημαντικό είναι επίσης να μπει τέλος στο πρόβλημα που υπάρχει εδώ και χρόνια με τη δημιουργία χώρου υγειονομικής ταφής απορριμμάτων καθώς έχει δημοπρατηθεί από το 2004 ενώ στην πορεία κρίθηκε ακατάλληλος.¹⁴

.....
13 zougla.gr/greece/article/erga-50-ekat-evro-sti-samo

Β) ΕΙΔΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ

Στο Τομεακό Πρόγραμμα του υπουργείου Πολιτισμού εντάχθηκε το Επικούρειο Πολιτιστικό Κέντρο.

Πρόκειται για ένα έργο που αφορά την αποκατάσταση του παλιού καπνεκοπτηρίου και τη μετατροπή του σε πολιτιστικό κέντρο δίνοντας ώθηση στην ανάπτυξη πολιτιστικών δραστηριοτήτων στην πόλη της Σάμου.

Ένα άλλο έργο που εντάχθηκε στο ίδιο πρόγραμμα είναι η βελτίωση της γέφυρας του Αγίου Κωνσταντίνου, ένα μέρος που είχαν γίνει πολλά ατυχήματα στο παρελθόν λόγω στενότητας και κακοτεχνιών.¹⁴

Εν εξελίξει βρίσκεται η αποκατάσταση, συντήρηση και ανάδειξη του Ευπαλίνειου Υδραγωγείου στο Πυθαγόρειο και οι εργασίες στον περιβάλλοντα χώρο του μουσείου της πόλης όπου υπάρχουν ευρήματα από τη Μέση εποχή του Χαλκού μέχρι και τη ρωμαϊκή περίοδο.

Είναι σημαντικό να δοθεί κίνητρο και έμφαση στις εναλλακτικές μορφές τουρισμού τις οποίες μπορεί να υποστηρίξει το νησί (τις οποίες θα δούμε και αναλυτικά παρακάτω) όπως ο καταδυτικός τουρισμός, ο αναρριχητικός τουρισμός, ο θρησκευτικός τουρισμός και φυσικά ο θαλάσσιος τουρισμός.

Η δημιουργία κολυμβητικών εγκαταστάσεων θα προωθούσε τον χειμερινό και αθλητικό τουρισμό.

Γ) ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ

Διατήρηση και ενίσχυση του Φεστιβάλ Καλομοίρης.

Ο Μανώλης Καλομοίρης ήταν μουσικός και συνθέτης και θεωρείται από πολλούς ως ο ιδρυτής της μουσικής σχολής της Ελλάδας.

Σε μια εποχή που μουσική γραφόταν μόνο στα γαλλικά και μουσική παιδεία υπήρχε μόνο στην Αθήνα, ίδρυσε ωδεία σε όλη την Ελλάδα και έγραψε έργα στη δημοτική και για τις ελληνικές ανάγκες.¹⁶

Είναι πολύ σημαντικό λοιπόν να συνεχίσει να αναδεικνύεται το έργο του και η πολιτιστική συμβολή του.

Η στροφή στις εναλλακτικές μορφές τουρισμού που αναφέραμε παραπάνω (εφόσον πρώτα δημιουργηθούν οι υποδομές που θα επιτρέψουν την ανάπτυξή τους) θα πρέπει να συνδιαστεί με την κατάλληλη διαφήμιση, προώθηση αλλά και παιδεία στο αντικείμενο με σκοπό τη σοβαρότερη αντιμετώπισή του καθώς θα μπορέσει να αποτελέσει και αιτία παράτασης της εποχικότητας, του μεγάλου προβλήματος του τουρισμού.

Μια πολύ σημαντική παράμετρος ακόμη, είναι και η “μελέτη” του τρόπου ζωής των τουριστών,¹⁷ ο οποίος μας βοηθάει να κατανοήσουμε καλύτερα την καταναλωτική του συμπεριφορά καταγράφοντας τις

δραστηριότητές του και τα ενδιαφέροντά του.

Με αυτό τον τρόπο θα μπορέσουμε να ανταποκριθούμε καλύτερα στις προσδοκίες του αφήνοντάς τον ικανοποιημένο και αποφέροντας κέρδος στην “επιχείρηση” του τουρισμού μας.

Αυτό φυσικά συνεπάγεται εκπαίδευση και εντατική σοβαρή προσπάθεια στον τομέα καθώς η εποχικότητα είναι για ακόμη μια φορά ο αντίπαλος σε αυτή την κατεύθυνση, αφού όσοι ασχολούνται με τον τουρισμό όπως αναφέραμε και προηγουμένως δεν έχουν την απαραίτητη γνώση του αντικειμένου και στην πλειοψηφία τους ασχολούνται με κάτι άλλο.

Η ανάδειξη των αρχαιολογικών χώρων, η ανάπτυξη των οικισμών η αναστήλωση των μνημείων, οι πολιτιστικές εκδηλώσεις αλλά και οι μελέτες πάνω στο νευραλγικό τομέα του τουρισμού και την αποδοτικότητά του είναι μερικές κινήσεις ακόμη προς αυτή την κατεύθυνση.

---

14 pro.com.gr/el/article/93/62036/δύο-αναπτυξιακά-έργα-στη-σάμο

15 <http://vathisos.blogspot.gr/2012/02/blog-post.html>

16 wikipedia.org/wiki/Μανώλης_Καλομοίρης

17. Marketing Management για Υπηρεσίες Τουρισμού, Μπενετάτος, Παπαγεωργίου, Στεργίου

Δ) ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ

Η εποχικότητα είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα για τον τουρισμό σε παγκόσμιο επίπεδο και διαχωρίζεται σε φυσική εποχικότητα και θεσμική εποχικότητα.

Η φυσική εποχικότητα έχει να κάνει με φυσικούς παράγοντες όπως το κλίμα το οποίο επηρεάζει σε πολύ μεγάλο ποσοστό την απόφαση για διακοπές ενώ η θεσμική έχει να κάνει με ανθρώπινες αποφάσεις και ένα συνδυασμό παραγόντων, όπως το κλείσιμο των σχολείων το καλοκαίρι που δίνει την ευκαιρία σε όλη την οικογένεια να μπορεί τότε να βρεθεί μαζί.

Η προώθηση των διάφορων μορφών εναλλακτικού τουρισμού που θα μπορούσαν να αναπτυχθούν στη Σάμο σε συνδυασμό με την παροχή κινήτρων στις ξενοδοχειακές μονάδες για τον εξυγχιτισμό τους και την παροχή υψηλότερης ποιότητας υπηρεσιών καθώς και μια σωστή εκπαίδευση προσωπικού ευγενούς που θα σέβεται τον τουρίστα και θα το δείχνει πιστεύω πως είναι μια καλή αρχή.

Επίσης, πρέπει να γίνει προσπάθεια από τον οργανισμό τουρισμού να δώσει κίνητρα στους Tour Operators να συμπεριλάβουν τη Σάμο ως τόπο άφιξης τουριστών και τους μήνες που αυτό δε συμβαίνει, τουλάχιστο στο βαθμό του δυνατού με τα σημερινά δεδομένα.

Ε) ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΠΡΟΒΟΛΗ

Η σωστή προβολή του τουριστικού προϊόντος είναι καθοριστικής σημασίας για την εξέλιξή του.

Σύμφωνα με τον Ros Reeves διαφήμιση είναι η τέχνη του να βάλεις μια μοναδική πρόταση πώληση στα κεφάλια όσων γίνεται περισσότερων ανθρώπων με το δυνατό χαμηλότερο κόστος.

Μέσω της σωστής διαφήμισης θα πρέπει τα άτομα να πειστούν για τα πλεονεκτήματα του συγκεκριμένου προορισμού σε σχέση με άλλους και να κεντριστεί το ενδιαφέρον τους.

Επομένως μεγάλη προσοχή πρέπει να δοθεί στον τομέα της διαφήμισης και προώθησης του τουριστικού προϊόντος μέσω του ίντερνετ, της τηλεόρασης και του υπαίθριου τρόπου (αφίσες, φυλλάδια).

Η "εκμετάλλευση" του ονόματος του Πυθαγόρα, του σαμιώτικου κρασιού, της μοναδικής πανίδας, χλωρίδας και φυσικής ομορφιάς

παίζουν σημαντικό ρόλο στην προβολή και διαφήμιση της Σάμου του πνεύματος και της δημιουργίας.

Φυσικά για να συμβούν τα παραπάνω χρειάζεται συνεργασία όλων των άμεσα εμπλεκόμενων και κοινό πνεύμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Η ανάγκη για τη στροφή σε εναλλακτικές μορφές τουρισμού φάνηκε επιτακτική μετά τη δεκαετία του 80' καθώς οι συνέπειες του μαζικού τουρισμού στους τόπους υποδοχής ήταν μεγάλες και επίσης θα έπρεπε να ενισχυθεί η δραστηριοποίηση των ντόπιων στον τουριστικό τομέα με κάποιο άλλο τρόπο, έναν τρόπο που θα αναδύκνειε και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του εκαστοτε τόπου ενώ ταυτόχρονα θα έδινε ευκαιρίες για αντιμετώπιση του μεγάλου προβλήματος της εποχικότητας βστον τουρισμό.

Έτσι λοιπόν ο κόσμος στράφηκε σε εναλλακτικές μορφές τουρισμου που επιδιώκουν την αποφυγή αρνητικών και τη δημιουργία θετικών κοινωνικών, πολιτιστικών και περιβαλλοντικών επιπτώσεων, προσφέροντας τη δυνατότητα στους ταξιδιώτες να εμπλουτίσουν τις δραστηριότητες τους και με προγράμματα εξειδικευμένων δράσεων όπως είναι θεραπευτικός-ιαματικός τουρισμός, ο θρησκευτικός τουρισμός, ο οικολογικός τουρισμός, ο αγροτουρισμός κτλ.

Κύρια χαρακτηριστικά του εναλλακτικού τουρισμού είναι η αναζήτηση της αυθεντικότητας και της επαφής με τη φύση, η άρνηση των απρόσωπων τουριστικών πακέτων, η αποφυγή των κοσμικών παραλιών και άλλα.

ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Οι αγροτικές περιοχές ανέκαθεν ήταν τόποι προσέλκυσης τουριστών εξαιτίας των διαφόρων χαρακτηριστικών τους και του συνόλου των δραστηριοτήτων που μπορεί να πραγματοποιήσει κανείς σε τέτοια μέρη.

Το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό μιας τέτοιας μορφής τουρισμού είναι ότι ο τουρίστας μπορεί όχι μόνο να επισκεφτεί και να δει μια αγροτική περιοχή και να συναναστραφεί με τους ανθρώπους της αλλά ακόμη και να συμμετέχει εφόσον το επιθυμεί σε διάφορες αγροτικές δραστηριότητες και όχι μόνο.

Ο αγροτουρισμός είναι μια επιχειρηματική δραστηριότητα που επιλέγεται κυρίως από άτομα που ασχολούνται με τη γεωργία εφόσον προϋποθέτει να υπάρχει γεωργική εκμετάλλευση και αγροτική ή κτηνοτροφική παραγωγή.

Μέσω του αγροτουρισμού οι αγρότες μπορούν να αυξήσουν τα εισοδήματά τους με διάφορους τρόπους.

Κατ' επέκταση *καλυτερεύει το βιοτικό επίπεδο των ντόπιων, διατηρείται ο πληθυσμός στις αγροτικές περιοχές, διατηρείται η ντόπια αρχιτεκτονική και κουλτούρα, προωθείται η προστασία του περιβάλλοντος και ενισχύεται η αυτάρκεια των αγροτικών περιοχών και των εσόδων τους.*

Οριοθετώντας το πεδίο δραστηριότητας του αγροτουρισμού, μπορούμε να πούμε πως εκδηλώνεται σε αγροτικές περιοχές, παραλιακές ή νησιωτικές, σε παραδοσιακούς οικισμούς, σε χωριά ιδιαίτερου κάλους και σε προστατευόμενες περιοχές π.χ. γύρω από εθνικά πάρκα, εθνικούς δρυμούς κτλ.

Ταυτόχρονα με τις αγροτικές δραστηριότητες που ο σύγχρονος άνθρωπος έχει την ανάγκη να νιώσει κοντά στη φύση και να απομακρυνθεί από το άγχος και τους ρυθμούς της ζωής σήμερα, μπορεί συχνά να συμμετέχει σε άλλες δραστηριότητες, (εναλλακτικές

μορφές)σε πολιτιστικές δραστηριότητες,να ξεναγηθεί στα ιστορικά και θρησκευτικά μνημεία του τόπου ,μοναστήρια,εκκλησίες,σπόρ περιπέτειας , ποδηλασία στο βουνό και άλλα.

Η Σάμος έχει τέτοια γεωγραφική κατανομή και πόρους που ευνοούν την ανάπτυξη αγροτουριστικών δραστηριοτήτων ενώ είναι ταυτόχρονα μια οικονομικότερη πρόταση για τον επισκέπτη η οποία ταυτόχρονα του δίνει τη δυνατότητα να συνδιάσει τις διακοπές του με άλλες δραστηριότητες αφού συνδέεται εύκολα με αυτές.

ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

(ΦΥΣΙΟΛΑΤΡΙΚΟΣ ΚΑΙ ΟΡΕΙΝΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ)

Σύμφωνα με τον ορισμό του οικοτουρισμού απο τους Wallace και Pierce (1996),οικοτουρισμός είναι το ταξίδι σε σχετικά αδιατάρακτες περιοχές φυσικού κάλους για τη μελέτη,την απόλαυση ή την εθελοντική παροχή βοήθειας.

Είναι ταξίδι που ασχολείται με τη χλωρίδα,την πανίδα,τη γεωλογία και τα οικοσυστήματα μιας περιοχής,καθώς επίσης και τις ανάγκες,τον πολιτισμό και τις σχέσεις με τη γή των ανθρώπων που ζούν γύρω απο αυτές τις περιοχές.

Θεωρεί τη φύση ως ``το σπίτι όλων μας`` υπο μια σφαιρική έννοια (``eco`` σημαίνει οίκος) αλλά και σπίτι των κατοίκων των κοντινών περιοχών.

Οραματίζεται ένα εργαλείο για τη συντήρηση και τη βιώσιμη ανάπτυξη,ειδικότερα στις περιοχές που οι ντόπιοι κάτοικοι καλούνται να αποποιηθούν τη χρήση ορισμένων περιοχών προς όφελος τρίτων.

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται αύξηση του οικοτουρισμού παρόλα αυτά όμως όχι σε τόσο μεγάλο βαθμό.

Η Σάμος διαθέτει πλούσιο φυσικό περιβάλλον και σπανια γεωγραφικά και μορφολογικά χαρακτηριστικά μεγάλης οικολογικής αξίας κάνοντάς την ιδανικό τόπο προορισμού για τους λάτρεις της φύσης.

Περιλαμβάνει λίμνες,σπήλαια,βιότοπους αλλά και ζώα υπο εξαφάνιση που υπάρχουν στη Σάμο όπως ο χαμαιλέων και φυσικά εδώ ο επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να απολαύσει και τους περίφημους καταρράκτες του Καρλοβασίου.

Εδώ είναι που απουσιάζουν οι υποδομές καθώς θα μπορούσαν άνετα να αναπτυχθούν διάφορες δραστηριότητες που σχετίζονται με τη φύση όπως : ποδήλατο βουνού,ιππασία,ορειβατικές διαδρομές και πεζοπορία,κανόε-καγιάκ,αναρρίχηση και άλλα extreme sports τα οποία κατα τη γνώμη μου θα έδεναν αρμονικά με τον αγροτουρισμό αφού αλληλοσυμπληρώνονται.

Μετά απο τις δραστηριότητες αυτές ο τουρίστας μπορεί να διαμένει σε αγροτουριστικές μονάδες όπου ταυτόχρονα θα ανακαλύπτει τον πολιτισμό,τη γαστρονομική παράδοση,τα προϊόντα,τις αγροτικές ασχολίες και την καθημερινή ζωή των κατοίκων.

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Μία ακόμη μορφή τουρισμού που θα μπορούσε να ευδοκιμήσει στο νησί είναι ο θρησκευτικός τουρισμός καθώς υπάρχουν εκκλησιαστικά μνημεία και χώροι θρησκευτικής σημασίας που είναι πόλος έλξης για τους ενδιαφερόμενους.

Ο θρησκευτικός τουρισμός αναπτύσσεται αρκετά τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας και έχει να κάνει με επισκέψεις τουριστών σε μνημεία και χώρους θρησκευτικού ενδιαφέροντος και όχι αποκλειστικά και μόνο για προσκύνημα και αυστηρή ικανοποίηση του θρησκευτικού ενδιαφέροντος αλλά και συνδιασμό ταυτόχρονα με άλλες τουριστικές δραστηριότητες. (Σφακιανάκης 2000).

Οι παράγοντες που επηρεάζουν το θρησκευτικό τουρισμό¹⁸ είναι:

1. κτίσματα που διατηρούν ή έχουν χάσει τη θρησκευτική τους λειτουργία
2. κτήρια με ιστορικό και αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον τα οποία πολλές φορές περιβάλλονται απο ειδυλλιακά τοπία,όπως στη Σάμο
3. κτήρια με θρησκευτικό χαρακτήρα, μοναστήρια,θρησκευτικές σχολές ,ασκητήρια και βιβλιοθήκες.
4. Κτήρια που χρησιμοποιούνται σαν μουσεία για την έκθεση θρησκευτικών αντικειμένων

Επίσης, τα μοναστήρια¹⁹ της Σάμου αποτελούν σημαντικά βυζαντινά μνημεία μεγάλης ιστορικής και αρχαιολογικής αξίας ενώ και οι πλαγιές των βουνών οι πηγές και τα καταπράσινα υψώματα αποτέλεσαν τις καλύτερες συνθήκες για το μοναχικό βίο:

Ναός Αγίου Νικολάου (Καρλόβασι)

---

18 Σειρά ερευνητικών εργασιών 16(9): 203-222 Σεραφείμ Πολύζος(θρησκευτικός τουρισμός)

19 <http://dim-kokkar.sam.sch.gr>

- Ιερά μονή Παναγίας βροντιανής
- Ιερά μονή Τιμίου Σταυρού
- Ιερά μονη της μεγάλης Παναγίας
- Ιερά μονή του Προφήτη Ηλία
- Ιερά μονή Αγίας Ζώνης
- Ιερά μονή Ζωοδόχου Πηγής
- Ιερα μονή Αγίου Ιωάννου Θεολόγου Παλ. Καρλοβασίου
- Ιερά μονη Αγίας Τριάδας
- Ιερά μονή Ζωοδόχου Πηγής Κακοπέρατου
- Ιερά μονή Κοιμήσεως της Θεοτόκου Μαραθοκάμπου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Συνοψίζοντας, μπορούμε να πούμε ότι η Σάμος, μετά από μια πρώτη περίοδο ανάπτυξης στο παρελθόν παρουσιάζει σήμερα έντονα συμπτώματα κρίσης που απεικονίζονται χαρακτηριστικά στην απότομη μείωση των αφίξεων των επισκεπτών του νησιού και στην οικονομική αποδοτικότητα του τουρισμού.

Πρώτα και κύρια, οι ελλείψεις εντοπίζονται στις υποδομές του νησιού και στα καθημερινά προβλήματα που αντιμετωπίζει για την κάλυψη των αναγκών των ντόπιων, άρα πόσο μάλλον των τουριστών.

Όπως αναφέραμε και νωρίτερα τα προβλήματα αυτά είναι έντονα και ζωτικής σημασίας για τη Σάμο όπως το θέμα των συγκοινωνιών που έχει δημιουργήσει πολύ αρνητικό κλίμα στη ζωή των Σαμίων καθώς υπάρχουν έντονες διαμαρτυρίες και δυσαρέσκεια για τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζεται το νησί στο θέμα αυτό.

Το πρώτο και κύριο μέλημα λοιπόν θα πρέπει να είναι η αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών.

Όσον αφορά τώρα το τουριστικό προϊόν που προσφέρει η Σάμος, αυτό είναι προσκολλημένο στο παρελθόν χωρίς να υφίσταται την απαραίτητη ανανέωση.

Χρειάζεται να δοθούν κίνητρα στους ξενοδόχους για αναβάθμιση της ποιότητας των υπηρεσιών τους και των εγκαταστάσεών τους ώστε να μπορούν να παρέχουν και επιπλέον δραστηριότητες οι οποίες θα σχετίζονται με τις διάφορες μορφές τουρισμού.

Απαραίτητη προς αυτή την κατεύθυνση είναι και η δημιουργία εγκαταστάσεων εναλλακτικών μορφών τουρισμού δίνοντας έμφαση στις μορφές εκείνες τις οποίες το νησί μπορεί να αξιοποιήσει όπως ο οικοτουρισμός, ο αγροτουρισμός, ο θρησκευτικός αλλά και ο συνεδριακός τουρισμός, μορφές τουρισμού οι οποίες μπορούν να χτυπήσουν και το αιώνιο πρόβλημα της εποχικότητας αλλά και να συνδιαστούν μεταξύ τους.

Η κατασκευή σύγχρονων αθλητικών εγκαταστάσεων και συνεδριακών κέντρων είναι προς αυτή την κατεύθυνση.

Η εποχικότητα δυστυχώς εξαρτάται από πολλούς παράγοντες που την καθορίζουν και έτσι είναι δύσκολο να αντιμετωπισθεί, μπορούν όμως να γίνουν κάποια πράγματα.

Το φαινόμενο της εποχικότητας του τουρισμού μπορεί να αρχίσει να μειώνεται με την προσέγγιση νέων αγορών και την προσπάθεια επιμήκυνσης της τουριστικής περιόδου στο βαθμό του δυνατού για

αρχή με ταυτόχρονη προσπάθεια απεξάρτησης από τους Tour Operators.

Επίσης, πολύ σημαντικό είναι να αναδειχτούν και να προβληθούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του νησιού και να αξιοποιηθεί η μεγάλη πολιτιστική του παράδοση διατηρώντας παράλληλα την ταυτότητά του.

Η τέχνη της ναυπηγικής και η οποία τείνει να χαθεί είναι αντιπροσωπευτική του νησιού και του χαρακτήρα του και δεν πρέπει να αφήσουμε να χαθεί όπως επίσης και η αμπελοκαλλιέργεια και καπνοκαλλιέργεια που έκαναν περισσότερο γνωστό το νησί και στο εξωτερικό.

Το φυσικό περιβάλλον της Σάμου περιλαμβάνει σπάνια χλωρίδα και πανίδα η οποία θα πρέπει να προστατευτεί όπως και να γίνει μελέτη στις αντοχές της βιωσιμότητας των φυσικών πόρων και της φέρουσας ικανότητας.

Ανακύκλωση και προστασία πόρων και οικοσυστημάτων πρέπει να γίνει πρώτη προτεραιότητα.

Παράλληλα, η σωστή διαφήμιση και ενημέρωση, η εκπαίδευση αλλά και παρακολούθηση του τουρισμού και των διακυμάνσεών του θα φέρουν θετικά αποτελέσματα.

Για να γίνει όμως αυτό θα πρέπει οι ιθύνοντες να αντιμετωπίσουν το θέμα πολύ σοβαρά και να συνεργαστούν προς τον κοινό στόχο.

Η Σάμος είναι ένα νησί με πολλές αναξιοποίητες δυνατότητες και πολλά νησιά στην Ελλάδα έχουν παρόμοια χαρακτηριστικά.

Ο τουρισμός σύμφωνα με τον P.Deffert είναι το τρίπτυχο: ταξίδι+κατάλυμα+αναψυχή, με λίγα λόγια μια σειρά από υπηρεσίες που παρέχονται από τη στιγμή που θα έρθει έως την αναχώρησή του από το πιο απλό έως το πιο σύνθετο πράγμα.

Πάντα υπάρχουν δυνατότητες, αρκεί να τις δούμε και να τους δώσουμε μια ευκαιρία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αλεξανδράκη Ροδάνθη,(2000),Τουριστική Οικονομία,Αθήνα,εκδόσεις Παπαζήση
- Μαυροδόντης Θωμάς,(2006)Εισαγωγή στον τουρισμό,1^η έκδοση,εκδόσεις Παπαζήση
- Μπενετάτος-Παπαγεωργίου-Στεργίου,(2004),Marketing management για υπηρεσίες τουρισμού,1^η έκδοση,εκδόσεις Έλλην
- Κοκκώσης-Τσάρτας,(2001), Βιώσιμη Τουριστική ανάπτυξη και Περιβάλλον,εκδόσεις Κριτική ΑΕ
- Σφακιανάκης Μανώλης,(2000), Εναλλακτικές μορφές τουρισμού,εκδόσεις Έλλην
- Βαρβαρέσσος,(1999),Τουριστική Ανάπτυξη και Διοικητική Αποκέντρωση,εκδόσεις Προπομπός
- Ανδριώτης,(2008)Αειφορεία και Εναλλακτικός Τουρισμός, εκδόσεις Σταμούλη
- Τσαλουχίδης Γιάννης,Αναπτυξιακός Τουρισμός,Αθήνα,εκδόσεις Ελληνοεκδοτική
- Τσάρτας Πάρις,(1996),Τουρίστες-Ταξίδια-Τόποι:Κοινωνιολογικές προσεγγίσεις στον τουρισμό,εκδόσεις Εξάντας
- Internet address: www.hoteling.org
- Internet address: traveldailynews.gr
- Internet address: el.wikipedia.org/wiki/samos
- Internet address: www.samos.gr
- Internet address: www.samosportal.gr

- Internet address: www.samosin.gr
- Internet address: www.samosin.gr/topokrasiagr.htm
- Internet address: www.samosin.gr/topohistorygr.htm
- Internet address: www.samosin.gr/topohloridagr.htm
- Internet address: www.culture.samos.gr
- Internet address: efimerida1-2-3dim-samou.sam.sch.gr
- Internet address: www.greece.org
- Internet address: www.sunnyfotini.com/blogfiles/samos.htm
- Internet address: www.scribd.com/doc
- Internet address: greetourism2020.gr
- Internet address: www.samos-dialogos.gr
- Internet address: myaegean.gr
- Internet address: dim-kokkar.sam.sch.gr
- Internet address: anthropos.gr

